ОВИД

ЛИПЕНЬ
JULY 1959
РІК X Ч. 6 (104)
Ціна 40 ц.

НА СПЛАТИ ПО ОДНОМУ ДОЛЯРОВІ ТИЖНЕВО

Повне Видання Творів Тараса Шевченка

Т. I. Поезії до року 1843.

Т. II. Поезії 1843 - 1847 рр.

Т. III. Поезії 1847 - 1857 рр.

Т. IV. Поезії 1857 - 1861 рр.

Т. V. Назар Стодоля. — Різні твори.

Т. VI. Повісті: Художник. — Наймичка. — Варнак.

Т. VII. Повісті: Княгиня. — Музика. — Нещасний. Капітанша.

Т. VIII. Повісті: Близнята. — Мандрівка.

Т. IX. Журнал.

Т. X. Листи.

Редактор тт. I - X — П. Зайцев

Т. XI. Т. Шевченко, як маляр (160 репродукцій малюнків). Автор розвідки — Д. Антонович.

Т. XII. Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на інші мови. Редагує Р. Смаль-Стоцький.

Т. XIII. Збірник статтей про Т. Шевченка та його творчість (в тому ще ніде недрукована праця Юрія Клена).

Т. XIV. Бібліографія творів Т. Шевченка та праць про нього. В. Дорошенко.

Перший наклад Повного Видання Творів Тараса Шевченка видав Український Науковий Інститут у Варшаві.
Появилося воно під редакцією окремої Редакційної Комісії в складі:
Голова — О. Лотоцький, секретар — Р. Смаль-Стоцький,
Редактор — Павло Зайцев.
Автори пояснялних статтей і дослідчих праць, друкованих у цьому Повному Виданні Творів Тараса Шевченка:

Антонович Д., Білецький Л., Брик І., Дорошенко В., Дорошенко Д., Дубицький І., Зайцев П., Кордуба М., Лепкий Б., Лотоцький О., Луців Л., Маланюк Є., Сірополко С., Січинський В., Смаль-Стоцький Р., Смаль-Стоцький С. і Чижевський Д.

Другий наклад Повного Видання Творів Тараса Шевченка видає Видавництво Миколи Денисюка напередодні 100-літніх ювілейних святкувань. Повне Видання Творів Тараса Шевченка Видавництва Миколи Денисюка матиме 14 томів, друкованих на доброму білому папері, гарно оправлених в імітацію шкіри, з позолоченням. Ціна за ввесь комплет цього монументального видання лише $ 60.00 на сплати по одному долярові тижнево або по 4 - 5 долярів місячно. За ближчими інформаціями та за ілюстрованими проспектами звертатися на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2228 W. Chicago Ave. Phone EV 4 - 3868
Chicago 22, Ill.

Богдан Лепкий

Трилогія МАЗЕПА

В ШОСТИ ТОМАХ

МОТРЯ I	388 стор.
МОТРЯ II	306 стор.
НЕ ВБИВАЙ	416 стор.
БАТУРИН	396 стор.
ПОЛТАВА I	330 стор.
ПОЛТАВА II	428 стор.

ВИДАЄ

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА,

що єдине має видавничий договір із Родиною сл. п. Богдана Лепкого на право видання Трилогії МАЗЕПА

Ювілейне видання Трилогії МАЗЕПА видавництва Миколи Денисюка, що появляється в Мазепинському Році, матиме 6 томів, друкованих на доброму білому папері і гарно оправлених в імітацію шкіри, з позолоченням (люксусове видання, подібне до 14-томового видання Творів Тараса Шевченка).

Ціна за цілість дол. 18.00 від замовлень, зроблених до 30. вересня 1959 р. Ціна в продажу буде дол. 21.00. Замовлення приймається також без жодного завдатку.

Для вигоди наших передплатників додаємо до цього числа «Овиду» картку замовлення, вже поштово оплачену. Просимо її підписати й прислати до видавництва (другу просимо передати до використання Вашим приятелям):

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

5.000 миль з творами Шевченка

В останніх місяцях я був лише гостем у видавництві, а весь час перебував „поза редакцією „Овиду". У цьому часі переїхав понад 5.000 миль на лініях Чікаґо — Дітройт — Монтреаль — Торонто — Вінніпеґ — Міннеаполіс — Ст. Павль — Чікаґо.

Це лише перший етап серії моїх поїздок присвячених розбудові видавництва та наладнанню його збутової сітки. Він був цілковито вдатний. Моя роля в цьому успіхові незначна. Хоч я відвідав стільки осередків, а в них багато наших організацій та багато українських родин, то до успішного висліду моїх поїздок спричинилися таки Тарас Шевченко й Богдан Лепкий. До переконання моїх покупців промовляли вони своїми творами, що я їх лише видаю й продаю. У деяких осередках, як у Дітройті за 5 днів, а в Монтреалі за 3 дні праці, майже ніхто не відмовився від замовлення Творів Тараса Шевченка. Такою самою популярністю втішається Трилогія Мазепа.

У поодиноких осередках, крім книгарень, допомагають у збуті цих монументальних видань деякі громадяне: у Дітройті — пп. І Лотоцький, інж. Б. Петріна і д-р В. Шкудор; у Монтреалі — пп. мґр. В. Бринявський і д-р Ю. Залізняк; у Торонті — пп. мґр. М. Бігус,І. Жураківський і Н. Спольська; у Вінніпеґу п. Т. Коваль; у Міннеаполіс — п.М. Процай.

На Зустрічі Українців Америки й Канади в Торонті і на Конґресі Українців Канади у Вінніпеґу, були влаштовані окремі кіоски з Творами Тараса Шевченка, де учасники цих величавих імпрез мали змогу поробити замовлення.

У часі цієї моєї професійно — видавничої поїздки, я поробив багато цікавих спостережень загального характеру. Завдяки участі в багатьох різнородних громадських імпрезах та нарадах, залишилося в мене велике багатство вражень, що з ними барто би було поділитися з Читачами „Овиду". На жаль „Овид" появляється лише раз у місяць і на 36-ох сторінках нема змоги друкувати всього зібраного цікавого матеріялу.

Тому цим разом можу лише згадати в хронологічному порядку громадські підприємства, що я їх був учасником і що про них варто би написати окремі статті чи репортажі.

Дітройт: Зустріч „Обнови" Чікаґо — Дітройт — Філадельфія. Наради „Самопомочі" — Чікаґо — Дітройт — Нью-Йорк. Відвідини в голови Ради міста Дітройт Марусі Бек. Дискусійний вечір „Овиду". Товариська Зустріч родин українських інженерів.

Монтреаль: Відвідини мистецької робітні родини мистців Мошинських. Титаніевої Компанії. Сходини присвячені актові 30. червня 1941 р. (на яких я виголосив принагідну промову — спогад).

Торонто: Ювілейний Бенкет Молодих Українських Націоналістів (МУН). Багатотисячні Мазепинські Зустрічі Українців Америки і Канади влаштовані, одна надбудовами Організацій Визвольного Фронту ООЧСУ і ЛВУ та друга організаціями середовища УНРади ДОБРУС і СУЖЕРО. Зустріч коломиян, радше покутян.

Вінніпеґ: Маніфестація української єдності й нашої політичної зрілости — це Конґрес Українців Канади з участю прем'єра Діфенбейкера. Багатотисячна Мазепинська Маніфестація з промовою колишнього міністра закордонних справ Канади, лавреата мирової нагороди Нобля, теперішнього лідера опозиції С. Пірсона. Конґрес Українських Студентів Канади. Відвідини Митрополита Кир Максима.

Міннеаполіс: Відвідини мистецької робітні панства Процаїв (керамика й писанки). Сходини Союзу Українок з доповіддю гості з Европи, громадської діячки проф. І. Сулими-Бойко (відомої читачам „Овиду" нашої співробітниці, авторки високомистецьких новель письменниці І. Чорнобривець).

Чікаґо: Конкурс учнів Школи Церкви св. о. Миколая і шкіл Українознавства читання творів української літератури. Конґрес Ліґи Української Православної Молоді.

Подавши лише цей список, я буду таки старатися ще вміру можливостей присвятити деяким з цих справ більше уваги. У наступному числі „Овиду" буде видрукуваний багато ілюстрований репортаж з моїх зустрічей у молодечих організаціях і з Конґресу Українців Канади.

Микола Денисюк

ОВИД

OVID

The Monthly Newsmagazine

Vol. X. No. 7 — JULY 1959

EDITOR
Mykola Denysiuk

PUBLISHER
Mykola Denysiuk Publishing Co.
2228 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Iillnois, USA.
Tel. EVerglade 4-3868

Branches:
6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada
c. Santo Tome 4000
Buenos Aires, Argentina

Representatives:
Australia
Fokshan Library & Book Supply
1 Barvon St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49, Linden Gardens
London W. 2.

Belgium
Ihnat Stachij
Esneux en Iiege

Second-class mail privileges autorized at Chicago, Illinois

Authorized as Second-class mail, Post Office Dept., Ottawa

Composition by T. Olschansky

Printed by The Alliance Press
1130 N. Ashland Avenue
Chicago 22, Illinois — U.S.A.

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions

Subscription $ 4.00 yearly

Видає й редагує
Микола Денисюк

Статті, підписані повним іменем або ініціялами, не обов'язково висловлюють думку редакції.

Всі права застережені

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.-
Аргентина — арг. пезів	120.-
Бразилія — круйзерів	240.-
ЗДА, Канада і ін. — дол.	4.-
Німеччина — ДМ	10.-
Франція — фр. фр.	800.-

ЗМІСТ

Д. Корбут — Франко і молодь	5
Ю. Мовчан — Дещо про соняшну систему і всесвіт	10
О. Мак — Серед туману	13
М. Юрська — В альбом Сіґмарові	15
Б. Л. — Легенда про шахи	17
Р. Турянський — Бразилія — країна кави і самби	19
М. Цуканова — Дама де ноче	22
О. Лисяк — „Український День" у Вест Пойнті	28
Г. Лагодинська-Залеська — Андрій Гнатишин	30

На обкладинці: Прем'єр Канади І. Діфенбейкер на летовищі Вінніпеґу приїхавши на Конґрес Українців Канади. Зправа від Діфенбейкера президент КУК о. д-р Кушнір, зліва прем'єр Манітоби Ф. Роблін
(Світлив фоторепортер „Овиду" Дм. Гарап'як)
Репортаж з Конґресу КУК буде видрукуваний в наступному числі „Овиду".

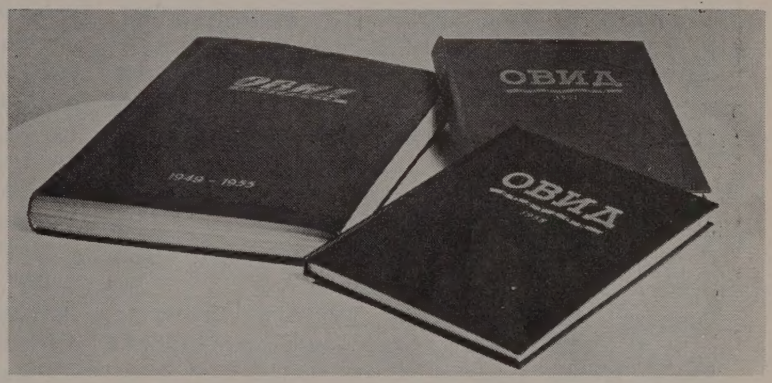

Маємо до продажу ще деяку кількість оправлених річників „Овиду".

УЖЕ ЗАКІНЧЕНО ДРУК ТРЕТЬОГО ТОМУ ПОВНОГО ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Уже закінчено друк третього тому творів Тараса Шевченка, що тепер оправляємо й вишлемо його нашим передплатникам у перших днях місяця серпня. Друкується тепер п'ятий і шостий томи. Другий і четвертий томи в підготові до друку.

ДРУК ТРИЛОГІЇ МАЗЕПА БОГДАНА ЛЕПКОГО

На основі видавничого договору з Родиною сл. п. Богдана Лепкого, наше видавництво почало вже друк його Трилогії МАЗЕПА. Появиться вона в шости томах у місяці жовтні 1959 — Мазепинського Року. Звертаємо увагу, що можна вже замовляти її не вплачуючи також жодного завдатку.

ЗАКЛИК ДО УКРАЇНЦІВ З АРҐЕНТИНИ В ЗДА

Перед кількома роками, бо ще за нашого побуту в Аргентині, Українська Центральна Репрезентація (УЦР) в Буенос-Айресі, за одноголосною підтримкою усіх діючих там українських організацій — членів УЦР, заступлених в її Головній Раді — вирішила видати в еспанській мові ІСТОРІЮ УКРАЇНИ Дмитра Дорошенка. Згідно з цим рішенням, зроблено переклад і приготовано її до друку.

Через брак фондів та постійної девалюації аргентинської валюти, УЦР не змогла ще до цього часу видати цієї праці друком. З метою допомогти в реалізації цього видання започатковуємо складку на ФОНД ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В ЕСПАНСЬКІЙ МОВІ. Звертаємось до всіх Українців, що виїхали з Аргентини й поселились в ЗДА, щоб спричинилися своїми пожертвами до появи цієї конче потрібної нам публікації, щоб вона ще одною світовою мовою ширила правду про Україну, її Нарід та його проблеми.

Декларації й складки-пожертви, просимо **слати на адресу „САМОПОМОЧІ":**

SELFRELIANCE FEDERAL CREDIT UNION 2351 W. CHICAGO Ave. — CHICAGO 22, ILLINOIS.

з дописком „на Фонд Історії України в еспанській мові". Список жертводавців будемо проголошувати в пресі.

Чікаґо, липень 1959 р.

Роман Голод **Микола Денисюк**

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, AND CIRCULATION REQUIRED BY THE ACTS OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912, AS AMENDED BY THE ACTS OF MARCH 3, 1933, AND JULY 2, 1946 (TITLE 39, UNITED STATES CODE, SECTION 233)

of "OVYD - HORIZON" published monthly at Chicago, Illinois for July, 1958.

1. The names, and addresses of the publisher, editor, and business managers are:

Publisher: Mykola Denysiuk Publishing Company
2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Illinois

Editor: Mykola Denysiuk

Business manageress: Anna Denysiuk
2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

2. The owner is: (if owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name a address, as well as that of each individual member, must be given.)

Mykola Denysiuk — 2235 W. Huron Str. Chicago 22, Ill.

3. The known bondholders, mortgages, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are n o n e.

Paragraphs 4 and 5 omitted.

Mykola Denysiuk, editor and publisher.

Sworn and subscribed to before me this 21-st day of October 1958 — W. Nychay, Notary public

Commission Expires April 1, 1960.

ЯКЩО ХОЧЕТЕ

ДОВІДАТИСЬ про життя українців у світі, а в Британії зокрема
ЗНАТИ український погляд на політичні події
ПРОЧИТАТИ вісті з України
РОЗШУКАТИ рідних і знайомих, знайти потрібне Вам оголошення і взагалі мати багатий різнома нітним змістом тижневик —

ПЕРЕДПЛАТІТЬ СОБІ ГАЗЕТУ

УКРАЇНСЬКА ДУМКА

Ціна прим. — 1/-. **Передплата на один рік — 2 ф.**

49, LINDEN GARDENS, NOTTING HILL GATE, LONDON, W. 2.

Видає СОЮЗ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

ШУКАЙТЕ «УКРАЇНСЬКОЇ ДУМКИ» В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ!

РІК X., Ч. 6 (104)

ОВИД
ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ

ЛИПЕНЬ 1959

Д. Корбут

ФРАНКО І МОЛОДЬ

Дуже велику ролю відіграв Франко в житті молодих письменників.[1] Всі, хто лише пробував пера, звертався до Франка, як до найвищого авторитету в справах літератури, як до того, від кого мала залежати доля кандидата на письменника. „До Вас удаюся, щоб загріли або розчарували", — пише молодий талановитий, але передчасно померлий поет О. Козловський, посилаючи Франкові свої спроби. (Передмова Франка до збірки поезій Козловського „Мірти і кипариси", Літературно-наукова Бібліотека Української Видавничої Спілки, Львів 1905). „ До Вас удаюся, як до рідного батька. Ви перші додали мені заохоти до постійної праці, до життя, до віри в гуманність" — пише Франкові учень 5-ої кляси перемиської гімназії Микола Венгжин (пізніше Микола Угрин-Безгрішний, Д.К.), пересилаючи свої перші спроби.

Письменників початківців запрошував Франко до себе, провадив з ними розмови на літературні теми, розкривав перед ними секрети поетичної творчости. Молодий Маковей у записі свого щоденника від 31. грудня 1886 так передає свої враження з гостини у Франка: „З ним то й не жаль поговорити, щось мудрого почуєш, навчишся, — о, я би балакав цілими днями з такими людьми, що хоч мудрі і значення мають ... а так поговорять з таким як я, зовсім по щирому". А трохи нижче: „Багато учить така розмова." (Щоденник Маковея зберігався перед війною в бібліотеці НТШ).

Франко вмів виявляти і вирощувати літературні таланти. Особливо багато зробив він у цьому напрямі під час своєї редакторської праці в часописі „Зоря", в журналі „Життя і Слово", що його він сам видавав, і в Літературно-Науковому Вістнику. Він не шкодував часу для того, щоб провадити листування з молодими авторами, давати їм літературні поради і шліфувати їх писання, коли він бачив у них проблиски таланту. Неодин рукопис молодого автора вийшов з-під руки Франка добрим літературним твором. На автора це мало дуже корисний вплив, заохочувало його до праці над собою. При тому Франко ставив до письменника великі вимоги і гостро, хоч справедливо, оцінював його твори.

Франко виховав, справді, цілу плеяду молодих українських письменників. Один з наших письменників міг повторити за поетом Пачовським: „Франко увів мене в літературу" (Спомин „Три перші мої зустрічі з Іваном Франком за студентських часів". Рукопис перед війною був у бібліотеці НТШ).

Велике значення в житті галицької молоді мали мандрівники, започатковані Франком. Ще в гімназії Франко під час літніх вакацій мандрував уздовж Підгір'я, захоплювався красою природи, пізнавав життя народу, збирав етнографічні матеріяли. Знаючи, стільки користи дають такі мандрівники, Франко заохочував до них також інших молодих людей.

Першу організовану мандрівку зробили члени редакційної колегії „Друга" в 1876 р. В 80-их роках з ініціятиви Франка такі мандрівки стали традиційними. Велика організована студентська мандрівка відбулась літом 1884 р. Франко був душею мандрівки й описав її віршованим ладом, попередивши опис поетичним покликом „В дорогу" (Сонце по небі колує), що заохочував молодь відбувати такі прогульки. Цей дуже гарний вірш, повен сонця і простору, став пізніше гимном нашої пластової молоді. Мандрівкою керував спеціяльний комітет, який, за порадою Франка, зробив такий плян маршруту: З Дрогобича через гірські села Урич, Корчин і Бубнище до Болехова, а звідси через підгірські міста Калуш, Станиславів, Коломию до Вижниці і Устерік. В передмові до збірки „Давнє і нове", що вийшла 1911 р., Франко про завдання цієї мандрівки писав так: „В згаданих містах мали відбутися музикально-деклямаційні вечірки

[1] Закінчення з попереднього числа „Овиду"

з танцями, які, крім товариської забави, мали метою знайомити молодіж із різними кругами руської провінціональної інтеліґенції, так як сама мандрівка мала метою познайомити учасників із досить значною частиною нашого краю, мальовничими місцевостями та його населенням".

Під час цієї мандрівки відбулось у Коломиї велике студентське віче. Франко брав участь у дискусіях і вказував на потребу студентського часопису, якого після закриття „Друга" не було. Франко описав це віче у щоденнику мандрівки.

Студентські мандрівки мали велике значення не лише для самої молоді, але також для культурного і політичного життя Галичини. Учасники мандрівок несли між народ нові книжки і журнали, кидали нові думки, будили народ до свідомого життя. В домах провінціональних інтеліґентів, де гостювали студенти-мандрівники, відбувались палкі дебати на актуальні теми, зокрема про еманципацію жінок. Франко брав жваву участь у цих дебатах, підтримуючи рівні права жінок. Під його впливом розгортається в Галичині еманципаційний рух серед молодих жінок, які починають цікавитись культурно-освітніми, політичними і економічними справами, а також ставлять перші кроки на літературному полі. Наталія Кобринська та інші тогочасні діячки жіночого руху — це, можна сказати, духовні діти Франка.

Поетична творчість Франка висвітлювала його суспільно-політичні погляди. Тому молодь, захоплюючись творами Франка, приймала також його політично-суспільні думки. І коли в 1890 р., з ініціятиви Франка і Павлика, була заснована Радикальна Партія, до неї пристала велика частина галицької молоді. Видання цієї партії, в яких співпрацював Франко, були загально поширені серед молоді, а „політичні явища молодь оцінювала крізь призму „Життя і Слова" (від 1896 р.), що находилось у кожній нелеґальній середньо-шкільній громаді" (Василь Сімович: „Франко й українська молодь Галичини й Буковини 90 рр. XIX сторіччя", „Назустріч", Львів, 1936, ч. II).

Шкільна адміністрація і батьки забороняли гімназистам підтримувати зв'язки з Франком, що вважався „небезпечною людиною". Через зв'язки з Франком молодь мала інколи й неприємності. Але це тільки зближувало молодь до Франка. У цитованій вгорі статті В. Сіминович писав: „Франко зростав в очах гімназистів як мученик, якого всі переслідують, і чужі і свої, а тим часом він бореться на всі боки за правду, за наше краще майбутнє, тяжкою працею пробивається крізь життя і працює, працює, працює. "

Молодь 90-тих років не лише співчуває Франкові, але вже активно підтримує його всюди, бажаючи віддячитись за все, що він зробив для народу і зокрема для неї. Коли Франко кандидував на посла, молодь палко підтримувала його кандидатуру та аґітувала за нього по селах і містах. А коли Франка не допущено на катедру української літератури у Львівському університеті, молодь глибоко обурювалась проти тих, хто завинив у тому, розуміючи, яка це втрата для української літератури і науки.

Рік 1897, здається, був найтяжчим періодом у житті Франка. Його стаття про Міцкевіча у віденській газеті „Ді Цайт" спричинила цілковитий розрив з поляками. Того ж року вийшли „Образкі Ґаліцийске" Франка з відомою сповіддю поета, яка наробила великого шуму. На Франка посипались нові напади, народовці давали йому лекцію патріотизму. Але молодь не покинула його і в той критичний час. Серед неї Франко вже користувався таким великим авторитетом, що його не могла підірвати ніяка людська злоба. Молодь бачила в ньому свого великого приятеля, провідника, учителя. Згадуючи той період, проф. Сімович у вже цитованій статті писав: „Молодь віднеслася до Франкової передмови ... спокійно. Всі були в тому переконанні, що Франко пише так, як відчуває, що в його словах глибока правда, що обурюватись нема чого". Молодь не повірила противникам Франка, що він не є українським патріотом. Вона знала, що його патріотизм — не „празднична одежина", не „кусень сала", а „труд важкий", „гарячка невздержима" і „кривава в серці рана".

Після розриву з поляками і нового конфлікту з народовцями Франко опинився без ніякого заробітку, а до того він ще захворів на очі. В тій ситуації молодь приходить йому з допомогою. Академічна Громада, з ініціятиви Володимира Гнатюка, видає Франкову збірку „Мій Ізмараґд" і виплачує поетові гонорар у сумі 200 корон. Одночасно, „як демонстрація проти поглядів старших інтеліґентів, що хотіли елімінувати Франка, як колись, зпоміж української суспільности" (Вол. Гнатюк: НТШ у Львові (1873-1923), ЛНВ 1925 II, ст. 177) — молодь вирішила відсвяткувати величаво 25-літній ювілей літературної діяльности Франка. Підготуванням ювілею занявся спеціяльний комітет, складений з представників студентських організацій „Академічна Громада", „Січ" і „Союз", головою якого вибрали Володимира Гнатюка.

Діючий секретно, комітет звернувся до видатних громадян з закликом складати пожертви на ювілейний дар для поета. Ця акція молоді принесла 1.400 корон. НТШ додало до цієї суми 600 корон, і під час ювілейного свята передано Франкові незвичайний на галицькі обставини ювілейний дар — 2.000 корон. На прохання комітету мистець Іван Труш намалював чудовий портрет Франка, який під час концерту висів на сцені, а пізніше — в НТШ. З задуманих ювілейних видань надруковано „Привіт Іванові Франкові", спис творів Франка, зроблений Павликом, і збірку композицій до слів Франка п.н. „Зів'ялі листки". Мала вийти також обширна біографія поета пера Кримського і трилогія Франка „Єзуїт", однак не з незалежних від комітету причин вони не появились.

Ювілейний концерт відбувся 30. жовтня 1898 р., напередодні святкувань столітніх роковин українського літературного відродження. Франко одержав багато привітань, зокрема від молоді. Студентські громади в Відні, Кракові, Чернівцях, Пшібрамі і у Львові, гімназійна молодь Станиславова, Перемишля, Тернополя, Коломиї, Дрогобича, Золочева сердечно вітали Франка з нагоди ювілею. Ці привіти молоді, а також прості, щирі слова селян найбільш зворушали Франка. У своїх привітах молодь також давала оцінку 25-річної літературної та громадської праці Франка. Станиславівська молодь, наприклад, підкреслюючи героїзм і прямолінійність Франка, писала: „Своєю невсипущою працею Ви, можна сказати, виховали собі покоління, що чолом б'є перед Вами, вважає Вас своїм батьком, провідником, учителем." В подібному дусі були всі привіти Франкові від гімназійної та університетської молоді.

Ювілей 1898 р. був, мабуть, найкращою хвилиною в житті Франка. Це свято проломило рів, що стояв між Франком і галицькою громадськістю. Після ювілею обидві сторони йдуть на взаємні компроміси, лінія поділу помалу затирається. Палкий темперамент поета урівноважується, а галицька суспільність, яка під впливом Франка почала інакше дивитись на світ, прийшла до висновку, що Франкові думки не такі то вже „еретичні" і що він своєю працею поклав для нації велетенські заслуги. Застереження проти Франка дедалі зникають, йому признають місце, на яке він заслужив. І в цьому була велика заслуга української молоді 1890 років.

Деякий час після ювілею Франко відходить від активної політичної діяльности і віддається виключно літературній і науковій праці. Але він не перестає цікавитись політичними явищами. Велике враження на поета зробили події напередодні революції в Росії 1905 року. Як справжній все-українець, Франко старається звернути увагу молоді на події в Росії і з цією метою оголошує в ЛНВ (1905, том XXX, кн. IV) свій „Отвертий лист до галицької української молоді". В цьому листі поет повідомляє молодь про „велике й радісне", що Схід Европи, а в тім комплексі також наша Україна, переживає тепер весняну добу, коли невимовне горе, вдіяне дотеперішнім режимом, порушило найширші верстви і найглибші інстинкти людської душі до боротьби, якої результатом мусить бути повний перестрій зразу державного, а далі і громадського, соціяльного порядку „Росії, а в тім комплексі й України." Франко закликає галицьку молодь прийти з допомогою Східній Україні, коли, після повалення абсолютизму, почнеться в її житті нова доба. Цим ми зможемо, пише Франко, „віддячитись російській Україні за все те духовне і матеріяльне добро, яке вона досі давала нам".

„Ми мусимо навчитись чути себе українцями, не галицькими, не буковинськими, а українськими, без офіційних кордонів", — повчає Франко молодь.

Чим же галицька молодь може допомогти східним українцям? — ставить собі питання Франко. І тут же дає відповідь: Є у галичан такі позитивні прикмети, як практичний підхід до справ (більш конкретних фактів, ніж теорій), виробленість у громадському житті, організаційний досвід, парляментаризм, досвід і традиція довголітньої боротьби за національні права, знання европейських мов, і цим, пише Франко, галицька молодь могла б багато допомогти своїм східнім братам. Але мають галичани також хиби, а саме: відсутність теоретичних знань, ширшого світогляду, свобідних товариських форм і живої критичної праці, а також масову інерцію, безхарактерність, індеферентизм, моральну грубошкірість, і цих хиб вони повинні позбутись. Франко закінчує свого листа так: „Нам прийдеться змобілізувати всі свої сили, щоб задоволити потреби цієї хвилини. А покищо вона не надійшла, до праці, молоді приятелі, до інтенсивної, невсипущої праці над собою самими. Здобувайте знання теоретичне і практичне, гартуйте свою волю, виробляйте себе на поважних, свідомих і статечних мужів, повних любови до свого народу і здібних виявити ту любов не потоками шумних фраз, а невтомною тихою працею".

В 1913 і 1914 роках уся Україна святкувала 40-літній ювілей літературної діяльности Фран-

ка. Українська молодь перша відгукнулася на цей ювілей і взяла масову участь у ювілейних святкуваннях. В органі Українського Студентського Союзу „Шляхи", ч. 3-5 за 1913 р., у відозві цієї організації читаємо: „ ... товариші праці Франка ... одні в могилі, а другі знесилені важкого віку доживають. Батьки народу за буденними зайняттями, за щоденщиною і дрібничковістю позабули за нього ... Серед таких обставин остається тільки молоді взяти на себе святкування ювілею Івана Франка".

Український Студентський Союз доручив усім своїм секціям, усім студентам взяти участь у ювілейних святкуваннях. У згаданій відозві говориться: „Академії, концерти, вистави, реферати по містах і селах нехай рознесуть по всій австрійській Україні ім'я Франка, а студентський конґрес у Львові нехай буде величавим, гідним ювілята, завершенням цього свята цілої України".

В перших днях липня 1913 р. відбувся у Львові великий всестудентський з'їзд, на якому, в зв'язку з 40-літнім ювілеєм Франка, було прочитано між іншим доповідь „Українська молодь за останніх 40 років." Франко був на з'їзді і брав участь у студентських дискусіях. Під час з'їзду відбувся на честь Франка величавий концерт за участю найкращих музикальних і декляматорських сил.

В той час Франко об'їздив Галичину, читаючи свою поему „Мойсей". Хворий, знеможений поет відбував свою останню, тріюмфальну мандрівку по Галичині. Молодь усюди палко вітала великого поета, піклувалась ним у дорозі. Франко, передчуваючи недалеку смерть, з гордістю споглядав на ті живі свідомі сили галицького українства, як виросли на його очах і в великій мірі завдяки його праці. Тоді вже поет не тривожив своєї душі майбутністю свого народу, а твердо вірив у його воскресіння і світлу майбутність.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — РУСИ

Михайла Грушевського

XI томів у цінi $ 82.50 за цілість. Продаємо на догідні сплати

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2228 W. Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois — U. S. A.

ВЛАДИКА ПЛАТОН КОРНИЛЯК НАЙМОЛОДШИЙ ЄПИСКОП УКРАЇНЕЦЬ

В дні 7. липня 1959 відбулася в Катедральному Храмі у Філадельфії консекрація Їх Ексцеленції, Єпископа Номіната о. д-ра Платона Корниляка, назначеного апостольською столицею апостольським екзархом для українців католиків у Німеччині.

З радістю прийняла українська громада цей факт консекрації нового нашого Екзарха, тим більше, що народжений у 1920 році на Буковині в місцевості Стебнях, в буковинській Гуцулії, Ексцеленція Платон Корниляк є наймолодшим тепер українським Єпископом на світі.

Будучи великим прихильником молоді о. д-р Корниляк став духовним опікуном УКАО „Обнова" і в тому характері був дуже діяльним, здобуваючи собі любов і пошану молоді.

Владика Платон відомий широким колам українського громадянства Філадельфії, як суспільний працівник, і любитель мистецтва і його завжди можна було бачити на національних імпрезах, концертах, виставках, спортових змаганнях, тощо.

Перед нашим наймолодшим Владикою ще довгі роки. Ми віримо, що він їх використає повністю на службі своїй Українській Церкві й Народові.

На многі літа Владико!

Д-р Ю. Мовчан

Дещо про соняшну систему і всесвіт

СОНЦЕ[1])

Сонце є частиною т.зв. Молочного (або як у нас звуть — Чумацького шляху, що складається приблизно з 200 мільярдів зірок. Поперечник сонця має 864,400 миль, маса його в 333,400 разів більша від маси землі.

Об'єм сонця в 1,300,000 разів більший об'єму землі, а густота або щільність його маси дорівнює 1,41 густоти води або 0,225 густоти землі. Температура сонця на його поверхні виносить 5,480 ступнів Цельсія (або 9,900 ступнів за Фаренгайтом), а температура в його центральній частині, як припускають, досягає 40,000,000 ступнів за Фаренгайтом.

Сонце складається з розжарених газів, дуже розріджених на поверхні, але дуже згущених у середині. Блискуча або розжарена частина сонця, що зветься фотосферою (від неї бере свій початок соняшне проміння), оточена соняшною атмосферою, а ця остання поділяється на три шари: найнижчий або оборотний шар, потім іде хромосфера і, нарешті, корона або зовнішній шар.

Сонце складається майже з таких самих елементів, як і земля, це промовляє в користь теорії, що колись наша земля і сонце були одним суцільним масивом.

Звідки сонце бере свою невичерпну теплову енергію? Чому воно, палаючи і світячи вже мільярди років, і досі ще не охололо, не розгубило своєї енергії? Треба знати, що кожної секунди сонце посилає в космічні простори енергію, що дорівнює 5,000,000,000 атомних бомб! Звідки береться така колосальна енергія?

Проблема теплової невичерпаности сонця аж до останнього часу була великою загадкою для астрономів і взагалі для всього наукового світу. Але найновіші дослідження і винаходи в ділянці атомної енергії починають поступово вияснювати і цю проблему. Тепер уважають, що джерелом теплоти й світла сонця є енергія від розчеплення атомових ядер. Водень, що міститься в середині сонця, за допомогою карбону ввесь час перемінюється на гелій. 3% енергії під час такої трансформації радіюється в навколишні простори, як тепло і світло.

Як довго сонце ще може світити (Вік сонця вже тепер обраховують на 5 з половиною до 6-ти мільярдів років)?

Учений д-р Геральд Купер з Єрківського астрономічної обсерваторії при університеті в Чікаґо припускає, що через три-чотири мільярди років сонце побільшиться настільки, що посилатиме навколо себе радіяцію, в 100 разів сильнішу ніж тепер. Температура сонця тоді буде настільки висока, що знищить всяке життя, яке ми тепер маємо на землі. Океани, на думку вище названого вченого, будуть тоді кипіти, а атмосфера буде наповнена гарячою парою. Такий стан триватиме приблизно один мільярд років, після чого сонце зменшиться до розміру меншого, як тепер. Одночасно температура на землі також буде зменшуватися до такого ступня, що ціла планета перетвориться на кулю льоду і снігу ... Як бачимо, дуже і дуже незавидні перспективи ... Але, якщо так і станеться, то не тепер, а тільки через мільярди років ...

На думку д-ра Купера, зменшене й охолоджене сонце тоді, можливо, зіткнеться з якимсь іншим сонцем, тобто зіркою, в наслідок чого витвориться знову досить тепла для відновлення життя на якійсь плянеті.

Щоб і далі бути „здатним" виділяти з себе енергію теперішньої потужности, 4,200,000 тонн соняшної маси „мусить" кожної секунди витрачатися на витворення енергії. Але підраховано, що соняшна маса настільки ще велика, що впродовж 10 мільярдів років кількість матерії, що має бути зужита на витворення енергії, становитиме тільки одну шістнадцяту частину 1% теперішньої маси сонця!

Сонце — це одна частина з тисяч зірок, що їх бачимо на небі. Чому воно виглядає значно більшим і яскравішим від інших зірок, зрозуміло: воно міститься від нас на значно ближчій віддалі. Іншими словами, сонце є найближчою до нашої землі зіркою, хоч ця зірка в порівнянні з іншими досить „маленька" (див. нижче розділ про зорі). Але ця „маленька" зірка видається, дуже важлива для всякого живого створіння на землі. Не посилало б сонце своєї теплової енергії на землю, не було б мислиме будь-яке життя на нашій плянеті.

Колір соняшного проміння складається з усіх кольорів спектру. Але тільки ультрафіялкове проміння спричинює соняшні попечення. Найбільше цього проміння падає на землю тоді, коли сонце в зеніті. Має значіння для випромінювання також пора року та географічне положення. Варто знати, що в ясну

[1] Закінчення з попереднього числа „Овиду"

гарну погоду тільки 75% соняшного промінння, спрямованого до поверхні землі, досягає нашої плянети. Решта або абсорбується атмосферою, або відбивається назад.

Прегарні кольори небосхилу під час ранішнього або вечірнього сонця зумовлюються наявністю в атмосфері пари, пороху та інших домішок, що через них до нас проходить соняшне проміння. Напр., восени і зимою 1883 року небо західньої півкулі понад дві години після заходу сонця набирало ясно-червоного кольору. Причина? Наявність газових мас у повітрі через вибух вулькану.

Як далеко до сонця? Або як довго треба було б до нього їхати? Підраховано, що швидким потягом туди треба було б їхати без перестанку цілих 200 років! А тим часом соняшне світло доходить до нас за 499 секунди! (Не треба забувати, що світло пробігає за одну секунду 186,000 миль). Іншими словами, якби з якоїсь причини сонце раптом перестало світити, то ми про це могли б довідатися не відразу, а через 499 секунд.

Наша земля не завжди знаходиться від сонця на однаковому віддаленні. Напр., в січні ми знаходимося від сонця на віддалі 91,300.000 миль, а в липні на 94,400,000 миль. Причина цього полягає в тому, що шлях землі навколо сонця не є коло, а еліпса.

Нарешті кілька слів про соняшне затемнення. Це явище, коли місяць знаходиться між сонцем і землею в такій позиції, що заслонює доступ соняшного проміння на землю, в наслідок чого ми бачимо з землі або часткове, або повне притемнення сонця. Часткове затемнення настає тоді, коли місяць лише частково заслонює доступ соняшного світла на землю. Буває це тоді, коли місяць перебуває в найдальшій позиції від землі. Часткове затемнення буває частіше, ніж повне. Кожних 100 років буває 237,5. соняшних затемнень (останній раз повне соняшне затемнення було 30. червня 1954 року). В майбутньому повне затемнення сонця можна буде спостерігати 2. жовтня 1959 року, 20. липня 1963 року, 7 березня 1970 р., 26. лютого 1979 р., 21. серпня 2017 р., 8. квітня 2024 р., 23. серпня 2044 р. та 12. серпня 2045 р. Таке повне затемнення, що його можна спостерігати з будь-якої місцевости землі, трапляється лише один раз на 360 років! На думку проф. Самуеля Мішеля, максимальна тривалість соняшного затемнення може доходити до 7 хвилин і 31 секунд. Найдовше затемнення впродовж 1200 років було 1937 року: воно продовжувалося 7 хвилин і 4 секунди. Астрономи підрахували, що одно з найдовших затемнень сонця буде 2168 року.

ЗОРІ

Але найбільшою таємницею для астрономічної науки і для всього людства і далі залишається зоряний світ. Наука про цей світ і досі знає фактично ще дуже мало. Причина цього ясна: страшенна віддаль зір від нас, що при теперішній техніці майже унеможливлює будь-які детальніші їх вивчення. Місяць, земля, сонце, плянети, як і ціла соняшна система взагалі, що про неї ми також ще багато дечого не знаємо, — це фактично якась тільки дуже маленька частина отого в буквальному розумінні безмежного зоряного світу або краще б сказати — всесвіту. Щоб мати приблизне уявлення про віддалення принаймні найвідоміших нам зір наведемо кілька цифрових порівнянь. При цьому хочемо на початку зазначити, що астрономи, щоб не оперувати надзвичайно великими і довгими цифровими виразами вирішили міряти космічні простори не звичайними кілометрами, милями чи навіть сотнями тисяч миль, а світловими роками. Коли, напр., читаємо, що зоря Альфа Центаурі віддалена від нас на 4,3 світлових років, то це значить, що та зоря перебуває від нас на такій віддалі, що світло від неї потребує 4,3 років часу, щоб дійти до нас, тобто до нашої землі (при умові, як ми вище вже зазначили, що світло пролітає за одну секунду 186,000 миль або приблизно 300,000 кілометрів). На підставі цього підраховано, що віддаль деяких зірок від нас є така:

Віддаль в світлових роках:

Альфа Центаурі та Проксима Центаурі	— 4,3
Зоря Барнарда	— 6,1
Лаланда 21185	— 7.9
Вовк 359	— 8,0
Сирій	— 8,6

А віддалення до знаної Полярної зірки, що через неї проходить оборотова вісь землі, обраховується в 466 світлових років!

А тепер погляньмо на величину деяких зірок. Для порівняння за одиницю міри візьмемо поперечник сонця, що має 864,400 миль. Тоді поперечник деяких зір буде такий:

	(Сонце — 1)
Зета Аурідже	300
Антарес	300
Бетелгеузе	400
Міра	500
Альфа Геркуліс	800
Цефей	1200
Епсилон Аурідже	2700

Іншими словами, поперечник ось такого Епсилон Аурідже становить 2,400,000,000 миль.

Для порівняння пригадаймо, що віддаль від землі до сонця становить 93,000,000 миль, і тоді можемо мати уявлення (якщо взагалі можна щось подібне уявити) про величину вищезгаданої зорі. Але Епсилон ще не є найбільшою зорею всесвіту. Покищо ніхто не знає, яка зоря найбільша. Також покищо ніхто не знає, яка зоря знаходиться від нас на найдальшому віддаленні. Тепер за допомогою 200-цального телескопу виявлено, що у всесвіті існують сузір'я, віддалені від нас на мільярд світлових років!

Але в противагу до зірок-гігантів, найчастіше зустрічаються так звані карликові зорі. До них належить наше сонце. Астрономи Люїтен та Карпентер з Мінесотського університету в лютому 1952 року оголосили, що вони відкрили нову зорю з поперечником 2,500 миль, тобто тільки трохи більшим від поперечника місяця. Міститься вона між сузір'ями Малої і Великої Собаки.

Зорі — це ніщо інше, як розжарені сонця. До найблискучіших зір належать Сіріус, Канар, Альфа Центаурі, Вега, Капела, Арктур та Рігель. Матерія зір така сама, як і матерія землі чи сонця. Це може свідчити про те, що хемічно всесвіт, правдоподібно, складається з однакових елементів.

Коли дивитися на небо, то більшість зір розміщується групами, ці групи дістали в астрономії назву галакси (від слова „галактоза" — молочний цукор; від цього пішла назва Молочного або Чумацького шляху). Подібно, як наша земля, планети та сонце, галакси також перебувають у безперевному русі. Бо треба пам'ятати, що у всесвіті нічого не стоїть на місці, а все порушується, і цей рух підлягає загальним законам гравітації. Звичайно, з огляду на страшенну віддаль від нас небесних тіл, нам здається, що вони, небесні тіла перебувають у статичному стані. З допомогою (і тільки за цією допомогою!) високочутливих телескопів і спектральної аналізи вдається виявити рух зірок. Але навіть під найбільшими телескопами, подібно як і під неозброєним оком, зорі виглядають лише як пучки менш або більш ясного світла, або як червоні кружальця. Це стосується навіть тих зірок, що їх поперечник має сотні мільйонів миль. Найближчими зірками до нашої соняшної системи, як уже подано вище, є Альфа Центаурі та Проксима Центарі; вони містяться від нас на віддалі 4,3 світлових років. А найближчим до нас сузір'ям є сузір'я Андромеди, що лежить від нас на віддалі 750,000 світлових років.

З огляду на таку страшенну віддаль зоряних тіл, ми фактично не знаємо, чи в дійсності і досі існують ті тіла, чи може їх вже там давно нема. Напр., світло від вищезгаданої Альфи Центаурі доходить до нас тільки через 4,3 років; якби з якихось причин та зоря перестала світити, то ми могли б про це довідатися також не скорше і не пізніше, як тільки через 4,3 років. Це саме стосується і всіх інших зірок. Інша справа, що ми не маємо ніяких підстав думати, що бачені нам зірки (принаймні, абсолютна більшість із них) вже не існують.

Хоч матеріяльний склад небесних тіл однаковий, проте далеко не однакова густість або щільність тих матеріялів. Вважають, що, напр., зоря Сіріус має густоту в 70,000 разів більшу, ніж вода!

Кількість зірок, що їх можна бачити „голим" оком в ясну, але безмісячну погоду, обраховується від 6,000 до 9,000. Але тільки 2,000 до 3,000 зірок можна бачити з одного місця в той самий час. Новітні ж астрономічні каталоги (як напр., Бонський астрономічний каталог у Німеччині) нараховують більше, ніж 324,000 зірок! Чому зірок зовсім або зовсім не видно в день, зрозуміло: в соняшному промінні „розтоплюється" порівняно слабеньке світло зірок.

Щодо блискоту зірок, то він залежить від температури. Зірка з дуже високою температурою на її поверхні світить ясно-білим кольором, з меншою — жовтуватим, а з іще меншою — червонуватим.

КОМЕТИ І МЕТЕОРИ.

Метеорами звуться частини або шматки матерії, що пролітають небесними просторами. Коли вони падають на землю, їх звуть уже метеоритами. Походження метеорів остаточно невідоме, як невідоме походження всіх інших небесних тіл.

Величина метеорів дуже різна: від величини горошини або макового зерна до величезних багатотонних брил. Пролітаючи із швидкістю до 50-ти миль на секунду, метеор через тертя з повітрям нагрівається до такого високого ступня, що часто розтоплюється. Ось те, що популярно звуть „літавцями" або „падаючими зорями" і що ми їх часто можемо спостерігати безхмарної зоряної ночі, є ніщо інше, як метеори. Один із найбільших в знаній історії метеорів впав на землю 13. листопада 1883 року. Шлях його льоту можна було бачити від території Великих Озер аж до екватору.

Падання метеорів звичайно нерегулярне,

тобто вони падають на землю нібито „коли їм захочеться". Але також занотовано, що деякі метеори падають більш-менш регулярно. Так, метеорний „дощ" під назвою Персеїдс (від назви сузір'я Персус) падає на землю 12. серпня кожного року. Інші метеорні дощі, що беруть свою назву від сузір'я Леонідів, падають 14. листопада кожних 33 роки.

Найбільший у світі до цього часу знайдений катер, виритий впалим метеором, міститься в Унгаві, в Північній Канаді. Він зветься „Чубкратер" (від імени того, хто його відкрив. Може, українець?) і має 11,000 стіп ширини.

Чи можна побачити метеор, коли він падав на землю? Так, але дуже рідко. Найбільший метеор, що його вдалося людині бачити під час його падання, був метеор у стейті Небраска (Фурнаський район), що впав там 18. лютого 1948 року. Цей метеор важив щонайменше одну тонну і тому, можливо, його вдалося побачити. Ще раніше — 30. червня 1908 року, через територію Сибіру пронісся метеор такої сили і такої величини, що впродовж кількох сот миль поламав дерева, як також побив багато тварин, в тому числі оленів. Хоч той метеор на своєму руїнницькому шляху поробив багато кратерів, проте самого метеориту на землі не вдалося знайти. Другий 1000-тонний метеорит впав на Сибірі порівняно недавно — 12. лютого 1947 року. Але перед впадом на землю він розламався на дрібнесенькі частини і тому посипався на територію, що займала десятки квадратових кілометрів, як „залізний дощ".

Але найбільш відомим у світі став метеорит, що свого часу впав на Аризону. Він зробив кратер завширшки в 4,200 стіп та завглибшки в 570 ст. Навколо нього в проміні 6-ти миль вдалося назбирати метеоритів вагою в кілька тонн. Проте найбільший метеорит, який будь-коли вдалося знайти на землі, є метеорит, що впав кілька років тому в південно-західній Африці. Він важить щонайменше 50 тонн і має вигляд майже правильної форми плити металу в 9 x 10 x2.5 стопи. Інший великий метеорит, що важить 36,5 тонн, був знайдений у Ґренляндії, а потім, завдяки старанням адмірала Пері, доставлений до Американського Музею Натуральної історії в Нью-Йорку. Якщо йдеться про ЗДА, то найбільший метеорит, будь-коли тут знайдений, важить 31,107 фунтів, а довжина його 10 стіп, висота 6 з половиною стіп, і 4 стопи і три цалі грубина. Його знайдено в Вілльямете, в стейті Ореґон 1902 року, а пізніше також доставлено до вищезгаданого музею.

Скільки метеорів щоденно падає на землю? Про це, як то кажуть, тільки „Аллах святий знає". Але припускають, що принайменше один мільярд. Інша справа, що більшість цих метеорів, мабуть не більша від головки шпильки, і що майже всі вони, не долітаючи до

Ольга Мак 3)

СЕРЕД ТУМАНУ

Візита Сторожинського тривала вже третю годину, і за цей час докладно обговорилося дуже багато справ: туман і відлигу, мозолі, що докучають особливо під калошами, оселедці і пригоріле повидло, привезені до „Універмагу", будову електрівні, що мала змінити обличчя міста, прибутки й витрати „Промсоюзу", прийдешні морози й торішній сніг ... Гість устиг до крайніх меж остогидну-ти господарям, господарі гостеві, але Богдан таки не відходив.

Урешті, видно, Нечипоренкові ввірвався терпець, бо він позіхнув на ввесь рот і цілком недвозначно спитав:

— Котра година?

— Майже десята, — відповів Богдан, глянувши на ручний годинник.

— Тільки? — підкреслено здивувався Сагайда, — Я думав, що вже північ минула ...

— Вечори тепер довгі ...

— Ні, то я просто втомлений. Щоночі сиджу до другої - третьої ...

— Треба мені вже збиратись ... — був примушений сказати Сторожинський, а все ж з місця не зрушився. — Але, як подумаю про мряку й вогкість ... Я ж живу, знаєте, аж на Комсомольській вулиці. Сорок хвилин ходу звідси. Колись, коли місто розростеться, ця вулиця буде в центрі. Але тепер там дуже гарно, мов на дачі. Вліті, звичайно. Але зараз, у таку погоду, та ще й дорога в цілковитій темноті ... Ну, але, як збудуємо електрівню, відразу стане інакше. Може, навіть трамвай або тролейбус пустимо в тому напрямі ...

Данило Іванович, що був аж наче побадьорів при перших словах Богдана, знову посоловів

землі, згоряють у повітрі від тертя. І тільки деяка, переважно більшого розміру, частина з них — може одна або дві тисячі на рік — пролітає через атмосферу і досягає землі або води.

Щодо комет, то це летючі хмароподібні маси матерії, де розрізняють „ голову, „ядро" і „хвіст". Покищо не вдалося ще добре дослідити комети, тому й мало відомо про їх фізичний стан. Кажуть, що голова комети складається з метеорів, а хвіст — із газів. Так само питання походження комет і досі ще остаточно не розв'язане. Знані досі комети належать до соняшної системи. Тому, що деякі комети мають дуже довгі і віддалені (еліпсовидної форми) орбіти навколо сонця, їх поворот на попереднє місце часово дуже різний: від кількох років до сотень, а то й тисяч років. Астрономи вважають, що завдяки дії закону гравітації (тяжіння), тіло поступово розчленовується різними плянетами, тому не виключене, що впродовж майбутніх мільйонів років комети або зникнуть або залишаться у виді метеорів.

Тільки дві комети впродовж останніх ста років можливо було бачити вдень голими очима. Це було року 1843 і 1882-го. Але нічної пори комети можна бачити значно частіше. Так, минулої осени ми мали змогу впродовж тижня або двох досить виразно бачити без жодних допоміжних інструментів комету, що віддалялася від нашої землі десь у північно-західньому напрямку. Більшість комет „бліді", не мають достатньо згущеної матерії, і тому їх не вдається бачити звичайним оком, а тільки з допомогою телескопів. Кожного року відкривається пересічно 5 комет (хоч року 1932-го їх відкрито аж 13).

Яка величина комет?

Поперечник головки, напр., комети Галея доходить до 240,000 миль. Натомість, довжина її хвоста обраховують в 28,000,000 миль.

Швидкість комети — від менш ніж одна миля до 34 милі на секунду (залежно від віддалі від сонця). Найдовший хвіст має т.зв. Велика Комета 1843 року. Він має 200,000,000 миль довжини, тобто більший, ніж подвійна віддаль від землі до сонця.

Чи можливо, щоб колись у майбутньому земля „стукнулася" з кометою? Астрономи допускають можливість „зустрічі" землі з кометою раз на 15,000,000 років! Одначе, перехід землі через хвіст комети трапляється частіше.

Найчастіше до землі появляється комета Енке, що робить свою дорогу навколо сонця тільки впродовж 3,25 року. Вищезгадана комета Галея має знову наблизитися до землі 1986-го року.

Чи комети світять самі, чи тільки відбивають соняшне світло?

І те, і те. Частково комети радіюють світло тільки після абсорбції соняшного проміння. Тому, коли комети дуже віддалені від сонця, їх майже зовсім не видно.

і втомлено кліпнув почервонілими повіками.

— Звичайно, — вицідив апатично крізь позіхання. — Ленін сказав, що шлях до соціялізму лежить через електрифікацію ...

— Ленін сказав, що шлях до соціялізму лежить через індустріялізацію, колективізацію й електрифікацію, — поправила Леся.

— При чому тут індустріялізація й колективізація? — повернув до дружини голову Сагайда, і в голосі його зазвучало роздратування.

— Як то при чому? Ти ж цитуєш Леніна!

— Не цитую, лише посилаюся на його вислів.

— Все одно, Даню, думку треба брати повністю. Адже знаєш, що неуважна і неохайна поведінка з текстами клясиків марксизму-ленінізму доводить до . . .

— Перестань, будь ласка, перестань! — вибухнув Сагайда і затулив уха. — Я не в школі, а всякі засади, як також і твори клясиків марксизму я вже знав тоді, коли ти ще під стіл пішки ходила !..

Але Леся не здавалася й невблаганно повчала свого чоловіка далі:

— Це не змінює справи, Даню: в школі чи не в школі, раніше чи пізніше. Засада є засадою і її треба триматися!

Сторожинський з цікавістю спостерігав цю родинну сцену, і в нього якось так несподівано вихопилося:

— Леся змінилася радикально !..

Леся враз лишила чоловіка й круто повернулася до Богдана.

— Ви ще більше !.. — сказала тихо, а її погляд на цей раз не зісковзнув по обличчю, лише списами вбився в Богданові зіниці і там застряг.

Богдан малощо не розгубився. Підняв угору брову, перехилив голову, поправив маніжним рухом барвисту краватку і якось затер прикрість положення.

— Обоє змінилися, обоє! — несподівано жваво махнувши руками, випередив його відповідь Сагайда. — Ви, товаришу Сторожинський, думаєте, може, що я не знаю? Знаю. Мені все Леся розказала. Тепер ось дивлюся на вас, дивлюся на мою „половину", і сміх

М. Юрська

В АЛЬБОМ СІҐМАРОВІ

Досвідчений майстре! Велику шанобу
З верхів'їв Парнасу дали ви мені,
Узявши під шкельце невмілу ще спробу
Інтимних з Евтерпе розмов в самоті.

Спасибі за раду, за усміх ласкавий,
За батьківське слово й букет побажань ...
І пересторогу: з вогнем лиш забава —
Круті лябіринти оцих віршувань.

Але в початківців ще норов дитячий:
Угледівши цяцьку, плисти без весла,
Хоч зліва і справа чигає невдача
І критиків скепсис ... Не виминеш зла !..

Порадьте, обранче сестер Аполлона,
Стилістики куншти вам знані до дна,
Де голосу взяти, щоб чарами слова
Всю землю у рай замінити, як в снах.

Боюсь я, що ямби й пеони Тараса,
І віршів складання готовий рецепт
Не вкажуть на тропу швидкого Пегаса,
Дадуть в результаті порожній ефект.

Бо що є поезія — зілля-отрута,
Чи клясиків мудрість — „калоскаґатос",
Чи смуток і радість у слово закуті,
Відкрити всю правду не сміє ніхто.

(Сказав колись Шерех — життя не мистецтво,
А справжнє мистецтво — також не життя ...
Чи правий він в цьому, судить доведеться
Не тільки лінґвістам, але й читачам.

Та ні з ким вести тут дискурс естетичний:
Знов пише Курпіта скучні протоколи,
Бабій не на жарти став страх реторичний
Числить завжди чеки редактор Микола).

мене розбирає, що ви такі малахольні були!... Бомби вони за пазухами носили, в замахах участь брали !.. Ха-ха-ха !..

Леся стрелила в Богдана ковзьким сполоханим поглядом і почервоніла, а Богдан вилаяв її в думці: „Конечне треба було похвалитися !.. Дурна бабська натура" !.. А втім бажання дізнатися, чи має таємниці його минулого в своїх руках також і Сагайда, було другою причиною сьогоднішньої його візити. Отже, мав і знати це — було також добре.

А Сагайда чогось дуже розвеселився.

— Дивіться на них! — невгавав, показуючи пальцем то на жінку, то на гостя. — Конспіратори, атентатчики, Дон-Кіхоти! Ха-ха-ха !..

Реготав так заразливо, що врешті Леся і Богдан почали сміятися також. Регіт Сагайди був чимсь, що нагадувало криве дзеркало, і, дивлячись у нього, вони не могли не сміятися. Справді, ані стоптані доморобні капці Лесі, ані криклива краватка Сторожинського ніяк не в'язалися з героїчними подвигами. А взагалі в цьому опортуністичному середовищі, де всі інтереси оберталися довкола прибутків і видатків „ Промсоюзу", де питання засади цитування „клясиків марксизму" обговорювалося так поважно, що приводило до родинних непорозумінь, де людину репрезентували капці, поцеровані на ліктях светери або гарні краватки, в цьому середовищі сміливі вчинки не могли мати зрозуміння, тим більше місця. Вони могли викликати лише страх або насмішку. В даному разі — насмішку. І всі троє сміялися над самими собою.

Чи Сагайда справді так легковажно дивився на участь Лесі, отже, й Богдана заразом, у підпіллі, чи із страху за неї лише вдавав, що оцінює її минуле, як донкіхотство, було неважно. Важко було дізнатися, що від Сагайди не грозить донос.

— І як же це ви, Даниле Івановичу, заризикували одружитися з такою небезпечною особою? — моргнувши весело, спитав Богдан.

Сагайда притягнув Лесю до себе і закинув її руку собі на шию.

— Хто небезпечний? — спитав. — Вона? Е-е, ні, вона вже стерилізована. Пройшла, як то у вас там, у католиків, казали, чистилище, і стала зовсім нешкідливою ...

І ніби для того, щоб показати, яка його жінка нешкідлива, обняв за стан і потрусив.

Богдана раптом заболіло коло серця: свого часу він міг лише зідхати до „Писанки", а цей сонливий сафандула так сміливо говорить з нею, так просто обіймає за стан і трусить! „Нешкідлива цілком" ...

— Радянська влада прощає всім гріхи, — говорив далі Сагайда, — тільки треба хотіти поправитися і виректися їх.

По-мойому, майстре, мистецтво — це пара
Усьому, що гарне і справжнє в житті,
Не завжди „мистецьке", проте діє чари
І відзвук глибокий знаходить в душі.

Як часто під подих хвилин неповторних
Віч-на-віч з божественним первнем краси
Даремно шукаємо форм віршотворних,
Щоб іскорку щастя до книг занести.

Чи ж можуть віддати клясичні терцини
Тремтіння зірок з неосяжних небес,
І тугу невтишну у серці людини
До зводного зову далеких безмеж ?..

Чи здібні схопити сонети й октави
Стихії далеких і близьких світів:
Шум припливів морських, сверща спів в отавах,
З листками розмову свавільних вітрів ...

І ранків рожевих вологість росисту,
Червневого неба гарячу блакить,
Ночей оксамитних притаєну пристрасть,
Нестримним буянням напоєну мить ...

Комариків зумкіт, пташині хорали,
І райдужне диво мотилевих крил,
Бузкове оцвіття, п'янкий пах конвалій,
Танець віртуозний легеньких хмарин ...

Не нам дано силу в слова перелляти
Мінливу й прекрасну всю велич життя,
Що вийшла у тонах і барвах стократних
З-під доторку творчих долонь Всемистця ...

Не нам це під силу ... Мистецька арена
Належить „ізбранним", як ви, Сіґмаро!
Хай лавром вінчають вас ваші катрени
І гостре сатирою ваше перо.

Вкінці дружньо раджу: покиньте всі вірші
І зір свій спрямуйте до прапочуття,
Розкрийте сторінки модерні і вічні
У книзі найкращій, ім'я ж їй — ЖИТТЯ.

Чікаґо, в червні 1959 р.

— Звичайно ... — здобувся врешті на слово Богдан і торкнувся своєї барвистої краватки.

— А бачите! — зрадів Сагайда. — Знаєте, либонь, з власного досвіду?

Сторожинський підняв високо ліву брову, перехилив голову і, наголошуючи кожне слово, відповів:

— Знаю, як ніхто інший. І найліпшим доказом, що я заслужив собі цілковитого прощення, є моє призначення сюди. Адже вам повинно бути відомо, що галичанам, які виїхали з Галичини, вернутися назад майже неможливо ...

— Ясно! Пускають лише таких, яким вірять на сто процентів.

Данило Іванович позіхнув, ніби поставив крапку і перегорнув сторінку. Хвилеве піднесення й веселість спливли з нього так само скоро, як і найшли, і він став знову сонним мішком. Позіхав, кліпав почервонілими повіками і мовчав. Розмову тягнули Богдан і Леся удвох. Але та розмова йшла, справді, мов наладований докраю і запряжений безсилою шкапою намазаний віз:

— Які широкі можливості відкрило для нас це нове життя!

— Особливо для нас, для жінок ...

— Пригадайте, як то раніше важко було одержати освіту ...

— Просто неможливо. А тепер можна працювати і вчитися одночасно.

Павза.

— А ми шукали виходу на помилкових дорогах ...

— Гріхи молодости, несвідомість ...

— Хто ж нас міг просвітити?

І знову павза.

— Але як вогко! Навіть у мороз не є так холодно.

— Ну, в хаті то ще нічого. Але надворі!

І знову павза.

Аж ось Леся вийшла до спальні і повернулася з украй стурбованим виглядом:

— Даню, йди подивися на Михася. Чи мені лише здається, чи він справді хворий? Червоний, гарячий. Боюся, щоб не була шкарлятина.

Сторожинський здивувався:

— Михась? Та ж він щойно був здоровісенький!

— Ні, він від обіду ще марудив, але я не звернула уваги.

Сагайда, вийшовши із спальні, був збентежений.

— Вибачте, товаришу Сторожинський, — сказав, сквапно вдягаючи пальто й калоші.

ЛЕҐЕНДА ПРО ШАХИ

Одна з найкращих і найшляхетніших ігор — шахи існує, як доказують досліди, кругло дві тисячі років. Отож не дивно, що з шахами зв'язані численні леґенди. Одна з них повідає, що гра в шахи постала в Індіях і що тамошній володар Шерам був захоплений нею і забажав винагородити її винахідника — вченого Сета. Казав прикликати його до себе:

— Що тільки забажаєш, дістанеш від мене. Багатств у мене доволі.

Довго думав мудрець, а коли промовив, володар дуже здивувався скромним бажанням ученого.

— Володарю мій, — сказав він, — накажи дати мені за перше поле шахівниці одне зерно пшениці.

— Як, тільки звичайне зерно пшениці? !

— Так, пане. За друге поле даси мені два зерна, за третє — чотири, за четверте — вісім, за п'яте — шістнадцять, за шосте — тридцять два ...

— Доволі, перестань уже, — викрикнув володар. — Дістанеш ці зерна за всі 64 поля шахівниці. Буде так, як хочеш: за кожне поле дістанеш двічі стільки, як за попереднє. Бачу, що не оцінюєш як слід моєї доброти. Відійди, а служба винесе тобі міх пшениці.

Минув день і минула ніч і щойно другого дня нагадав собі володар винахідника і спитав, чи одержав він свою нагороду. Тоді зголосився до нього найстарший із придворних рахівників.

— Володарю, — промовив він, — цілу добу обчисляли ми нагороду для Сета і ствердили, що, на жаль, не в твоїй силі сповнити бажання цього вченого. У всіх шпихлірах, навіть у шпихлірах усього світу немає стільки зерен, скільки просив Сет.

Незмірне здивування огорнуло володаря.

— Як це так? — спитав він стривожений. — Скільки ж тих зерен має він дістати?

— 18 406 744 703 709 551 515 зерен!

— Щось дійсно з дитиною погано. Біжу по лікаря. Підемо разом?

Хоч-не-хоч, Сторожинський, висловивши співчуття і побажання здоров'я для хворого, мусів попрощатися і вийшов разом з господарем. Зійшли сходами вниз і опинилися перед виходом, біля якого за віконцем сидів лисий дверник з хижими жовтими очима. Він прилип нахабним поглядом до обличчя Сторожинського, якого бачив тут уперше і якого, видима річ, хотів запам'ятати.

„А він цілком подібний до нашого, — подумав Богдан, — хоч наш чорнявий і молодший. Видко, професіональна подібність ..."

Доктор Малієвський був сивий, антипатичний і таємничий, а його візита виглядала вкрай дивно. Він потиснув руку Лесі, сів біля стола і, витягаючи друковані формулярі та вічне перо, спитав офіційним тоном:

— Ім'я хворого? Михайло, здається? Скільки років? Три?

— Докторе ... — почала Леся, але Малієвський її не слухав.

— Які об'яви хвороби? — питав далі, і його запитання мали характер констатації фактів. — Гарячка, воніти? Що ви давали йому їсти перед вечором? Напевно яйця! і швидко виповнював формуляр.

— Нема нічого небезпечного, — говорив далі. — Я йому запишу мікстуру, і до завтра дитина буде здорова. Ви, товаришу Сагайда, зараз підете до дижурної аптеки, і вам зроблять за півгодини. Пишу на рецепті „цито".

— Докторе, — врешті перебила його нетерпеливо Леся, — Данило вам казав, що у нас був інженер Сторожинський?

Рука Малієвського на мить повисла нерухомо над рецептом.

— Казав, — ворухнув невдоволено густими бровами. — Візита невдала ...

— Правда? — затривожилася Леся. — Мені також видалося це підозрілим. Чого він, властиво, хотів і сидів — ледве його позбулися.

Та лікар вже її не слухав.

— Товаришу Сагайда! — гукнув. — Де ви там? Мені дуже ніколи ...

— Зараз!.. — долинув з кухні голос Данила Івановича.

— Докторе, — хвилювалася Леся, — я поважно з вами говорю: був у нас цей Сторожинський. Він не прийшов спроста — мав якусь ціль. Хвалився, що заслужив на довір'я уряду і, як виходить з його слів, приїхав з певними завданнями ...

— І що ж вам до того? — холодно спитав Малієвський. — Ви, як чесна радянська громадянка, повинні радіти з цього приводу, а не тривожитися. Дивуюся!

— Докторе, — примружилася Леся, і її ясні

Так оповідає леґенда. Чи правдива вона — не знаємо. Щождо величезного числа, то й самому його можна обчислити. Хто має бажання стати американским якщо не трильйонером, то бодай мільйонером, той повинен обчислити — перевірити обрахунок придворних рахівників індійського володаря Шерама... Рахунок простий: почати, як і учений Сет, від одного і додавати числа: 2, 4, 8, 16, 32 і т.д. Так треба подвоювати 63 рази і дістанете число зерен, що їх мав одержати винахідник шахів за 64 поля шахівниці (А хто вміє логаритмувати, нехай візьме логаритм від 2^{64} і по цьому логаритму знайде дуже близьке число бо сума зерен С — 2^{64}-1 прим. ред.).

Щоб уявити собі це величезне число, доволі сказати, що кубічний метр пшениці має 15 мільйонів зерен; шпихлір, високий на 4 метри і 10 метрів широкий, мусів би бути довгий на 300 мільйонів кілометрів, себто два рази довший, як віддаль землі від сонця ...

Зрозуміло, що такої нагороди володар не міг дати. Все ж, щоб позбутися такого зобов'язання, міг сказати вченому, щоб він сам обчислив належні йому зерна. Рахуючи день і ніч по одному зернятку на секунду, обчислив би на одну добу 84.400 зерен. Один мільйон зерен мусів би числити без перерви 10 днів і 10 ночей. І не стало б йому життя, щоб обчислити всі зерна.

Б. Д.

Українська друкарня МЕТРОТАП ПРІНТІНҐ КО.

2049 В. Чікаґо Евню, Чікаґо 22, Ілл.

Тел. SE 3 3007

приймає замовлення на всілякі друкарські роботи і виконує їх скоро та дешево

прозорі очі нараз потемніли, — докторе, ви не можете не знати того, що Сторожинський свого часу був одним з найактивніших діячів підпілля, і його поява тут, зокрема ця візита до нас, може мати дуже поважні наслідки ...

— Ага ... — з нерозгаданим виразом обличчя буркнув Малієвський і почав складати папери. — Тоді, звичайно, інша річ. Мусите, не гаючи ні одної хвилини, піти до товариша Колєнкіна і розказати йому все, як слід. Добраніч!

Леся лише розчаровано зідхнула і замовкла.

З кухні вийшов Сагайда, тримаючи в руках величенький пакунок, старанно загорнений у сірий поплямлений жиром папір.

— Прошу, — подав пакунок Малієвському, — замість гонорару кусник свинини.

— Що? Свинина? — зрадів Малієвський, хижо й масно усміхаючись. — Люблю свинину! Де дістали? Свіжа?

— Де дістали, там дістали, — засміявся Сагайда. — Вам до того зась! А що добра і свіжа, ручаюся!

— Ну, то ходім. Підете замовити ліки. Воно могло б і без тих ліків обійтися, але ваш пильний дверник, що реєструє всі візити, готовий запідозрити, що я до вас прийшов спеціяльно по незаконно придбану свинину ...

Мряка далі насідала на місто і була густа, що серед неї важко дихалося. Слабе й без того світло вуличних ліхтарів цілком нездібне було виконувати своє призначення і, замість світити на землю, плавало собі десь угорі жовтуватими плямами.

— Ну, й погодка! — обізвався Сагайда. — Власного носа не видно.

— А його часом і не треба бачити ...

— Що? — не зрозумів Данило Іванович.

— Та то я про погоду: нарікаємо на неї, а вона або невинна зовсім, або ще й помагає ... Моє поважання, товаришу Сагайда! Ваш син напевне взавтра буде здоровий. Але по ліки ви, на всякий випадок, підіть ...

Розпрощалися, і доктор завернув у зовсім неосвітлений провулок. Пройшовши кількаднадцять кроків, наткнувся на якусь зігнену постать і мало не впав.

— Шляк би то трафив! — вилаялася постать, не підводячись. — І як ти його, до холєри ясної, знайдеш у такій темноті ?!

— А ви, що, вчорашній день забули? — насмішливо спитав Малієвський.

— Сьогоднішній, паночку, чи, товаришу, сьогоднішній! — засміялася п'яним сміхом постать. — Поможете знайти?

Але доктор не мав охоти шукати ні вчорашнього, ні сьогоднішнього дня. Загальмувавшись на кілька секунд, виминув веселого шукача неіснуючих речей і подався далі своєю дорогою. (Закінчення в наступному числі)

Р. Турянський

БРАЗИЛІЯ -- країна кави і самби

Коли сонце сховається за гори, а ніч прикриє місто тоді хрест з високої гори панує над Ріо-де-Жанейро.

По тритижневій подорожі нарешті наближаємося до берегів Бразилії, країни кави і самби. Ми причалили до пристані Сантос. Дивно, хто впав на ідею в 1544 році, щоб будувати місто на негостинному, вогкому і пісковому півострові Сао Віценте. Але факти вказують, що місце було правильно обране. Тут постало велике місто і пристань з ефектовними і модерними технічними уладженнями. Уздовж на 6,4 км. довгої пристані тягнуться великі портові магазини, що займають поверхню 300.000 квм. В 1955 році сюди причалило 4297 кораблів, щоб забрати до різних країн світу 7 мільйонів мішків кави. Сьогодні Сантос — це головна пристань Бразилії і найбільший на світі експортовий порт кави. В Сантос за 80 круцейрів (амер. доляр — 140 крц.) купую білет і сідаю в омнібус-експрес, щоб заїхати до міста, віддаленого на 70 км. Серпентиною під гору жене експрес. По дорозі минаємо приватні авта і лімузини. Наш шофер „бере" закрут за закрутом, не звільняючи темпа. На кожному закруті здається, що покотимося в низ. Я глянув крізь вікно — аж „дух заперло":

в долині пропасть. Мимоволі насувається думка, чи прийдеться загинути „так по-дурному" і то в додатку за власні гроші. По одному боці дороги (там де я сидів) пропасть, сидіти над пропастю і дивитися в пропасть — це трохи забагато. Я переніс зір на другу сторону дороги, а там джунґлі. Година і 15 хвилин такої шаленої їзди через високі гори, і я опинився в одному з найбільших торговельно-промислових центрів Південної Америки — Сан Пабльо. Це місто б'є рекорд у будівництві: 400 років тому тут серед джунглів й диких індіян була мала єзуїтська оселя. В 1930 році місто мало 900.000 мешканців, сьогодні Сан Пабльо — це модерне й рухливе місто з широкими вулицями й високими хмародерами, що має 2,3 мільйонів населення. Є багато гарних міст на світі, але Ріо-де-Жанейро завдяки своєму положенню, кліматові та фльорі безперечно стоїть на першому місці.

Оглядаючи докладно місто, можна мати різні застереження щодо його краси. Але, коли я заїхав на гору „Корковадо" високу на 710 метрів і глянув у низ, тоді всі сумніви розвіялися. Тяжко опануватися, щоб не крикнути з захоплення. Панорама справді прекрасна. Над морем, серед ляґун і тропічної рослинности, розкинуте місто. На самому верху гори є статуя Христа, висока на 30 м. Христос з розложеними руками від пальця до пальця має 28 м., а голова важить 30 тон. Бразилійці горді на цю статую, бо вона конструкції бразилійського інженера Гейтор да Сільва Коста. Коли сонце сховається за гори, а ніч прикриє місто, тоді хрест з високої гори па-

Копакабана, одна з найкращих пляж на світі

ПОПУЛЯРНА РАДІОПЕРЕДАЧА
В ЧІКАҐО
п. н. « ГОЛОС СВОБОДИ »
EV 4- 5348 Л. і С. САМБІРСЬКІ 2243 W. THOMAS STR.
2 рази в тижні: — П'ЯТНИЦЯ — СУБОТА — Год. 6:30 вечора
WHFC 1450 — FM 97,9
ПОДАЄ :
Міжнародний політичний огляд і коментарі, вісті з України, новини з українського громадського життя, передачі для дітей і молоді, літературно - музичні авдиції, гуморески, спортову радіохвилину, передачі про Україну англійською мовою, виступи представників Товариств, календар імпрез, інтерв'ю, оголошення купців і промисловців та інші цікаві новини.
С. Самбірський виробляє забезпечення на доми, меблі життя і т.п.

Панорама Копакабана (Ріо-де-Жанейро)

нує над Ріо-де-Жанейро, бо статуя Христа з розложеними руками, освітлена рефлекторами, вночі виглядає, як хрест. (Недавно був я в Португалії в Лісбоні і бачив, як португальці над морем на найвищій горі при в'їзді до порту будують подібну статую). Копакабана одна з найгарніших пляж на світі. Білий, як сніг, пісок на кілька кілометрів від пляжі, що лежить при самому місті. Над пляжею великі 12 поверхові будинки, переважно готелі. Здається, що тут власники готелів переганяються над помислами, якби удогіднити та упримнити час своїм гостям. Заходжу до одного готелю-ресторану. Серед клюмбів і квітів по середині тераси білий мармуровий басейн із зеленою водою, в котрому плаває багато гарних „рибок" і лисавих панів. При малих столиках під великими кольоровими парасолями сидять гості, попивають холодні й „гарячі" напитки та прислухуються, як оркестра „ріже" самбу. Крізь скляні стіни дивлюся на пляжу й море, оркестра грає і настроює сантиментально. Зір зупинився там, де небо стикається з морем, але думки полинули далі, поза овид ... Ех! Думки, спогади. Ні, сантиментальним не треба бути, подумав я, виходячи з готелю. Іду по пляжі. На піску побачив я багато квітів. Виймаю апарат фотографувати, а „квітка" всміхається і поправляє фризуру. Перепрошую і питаю, чи можу її зфотографувати. Вона була певна своєї вроди, але ніби наївно спитала: — Чому хочете мене фотографувати?

— Я займаюся ботанікою і фотографую квіти. У вашій особі я віднайшов типово бразилійську квітку.

„Квітка" мала смугляве обличчя (вона була мулятка), гарні очі, чорне, як вуголь, волосся. У червоному купелевому костюмі, на білому піску, під кольоровою парасолею, вона виглядала дуже барвисто. Було гаряче, і я сів у тіні кольорової парасолі ...

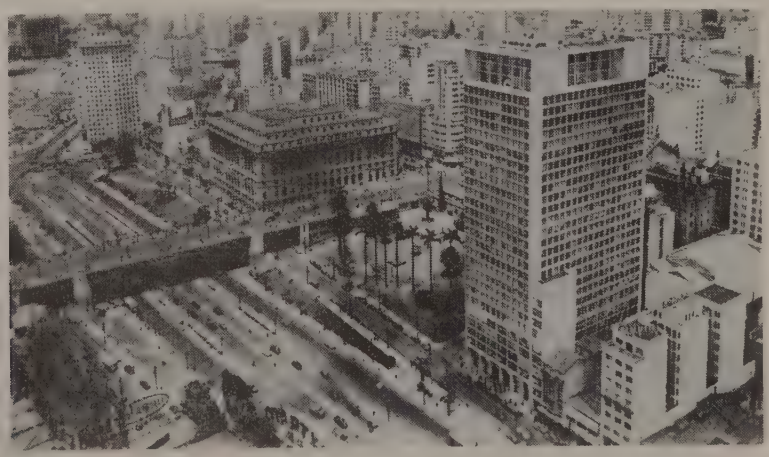

Вид на Сан-Пабльо

Марія Цуканова

DAMA DE NOCHE

Чи знайомі вам пахощі нічної красуні, ті солодкі п'янкі пахощі, що отроюють мозок, спрямовуючи думки у світ мрій, де блукають, мов легкі хмаринки по синьому небі, золотаворожеві, нестійкі образи, що химерно змінюють форми, ваблять, обіцюють, змушують ваше серце сильніше колотитись ...

Коли ваша молодість ще не майнула, мов короткий радісний сон, а роки не обгорнули холодним досвідом розчарувань ваших надій. Коли ви, бідний заблуканий емігрант, юність якого промайнула крізь роки страждань, війни, голоду, лагерів, де вас оточували з усіх боків злидні, непевність завтрішнього дня, зневіра на право існування, ви раптом опинюєтесь у вимріяній Аргентині, екзотичній країні з її довгими асфальтовими вулицями, гомінливим центром Буенос-Айресу, вкритим автами, кам'яними будівлями, безліччю крамниць з розкішними вітринами, елегантними чарівними жінками ...

Ви відчуваєте, що відріжняєтеся від натовпу своїм виглядом, своїм убогим убранням, своєю непевністю, розгубленістю, але ваші очі жадібно вбирають розкіш незнайомого забезпеченого життя, його легкість, безтурботність, елегантність ... І вас охоплює жадоба злитися з цим натовпом, бути таким же певним себе, добре вдягненим, відчувати на собі погляди жінок, перехоплювати їхні чарівні усмішки, повні обіцянок ..

Ви відчуваєте в собі величезну силу до боротьби, до здобуття свого права на життя, віру в перемогу. Навіть перші поразки, неможливість знайти відповідну роботу не охолоджують вашої спраги. Ви працюєте десь по фабриках, заводах, міняючи фахи з легкістю експериментатора, поки не стикаєтеся з якимось дуже ініціятивним італійцем, з яким товаришуєте, і врешті разом з ним закладаєте маленьку керамічну фабричку ... Спочатку багатої жертвенної праці, зусиль, часом занепад, але врешті — перемога. Ви потроху стаєте на ноги. Вже матеріяльні труднощі не дошкулюють так, як колись, ви починаєте зливатися з натовпом, і все минуле життя, все те поневіря на лагері, ввижаються, мов сон похмурий, але нереальний. Ви вже добре опанували еспанську мову і починаєте потроху забувати приналежність до своєї нації ... До того усі ваші колишні товариші та знайомі, ті ваші земляки, з якими ви ділили долю по лагерях, тепер здаються вам такими сірими, незначними, безбарвними, навіть малокультурними в порівнянні з елеґантними, витонченими синами вашої нової батьківщини.

І ось одного разу, скінчивши роботу, ви, заохочений чудовим весняним вечором, завертаєте до барріо Норте, минаєте пляцу Альвеар і потрапляєте на одну затишну вулицю, з розкішними віллами, в рамці садів, випещених і оздоблених досвідченою рукою садівника. Вас відразу охоплюють пахощі квітів, дама де ноче, чарівниці Арґентинської ночі, пахощі, що ваблять у світ мрій, сп'янюють, обгортаючи ніжним смутком, прагненням краси і насолоди. Може тому звуки фортепіяна, що вириваються з вікна однієї вілли, вас вражають, мов казкова несподіванка. Хтось грає другу баляду Шопена, вашу улюблену ... Ви згадуєте, що колись мріяли бути музикою. Юнацькі мрії, які розвіяли жорстокі життьові будні ... Але ви навчилися розуміти музику, відчувати її, летіти разом із згуками в невідому височінь ....

Ви спиняєтесь і, притулившись до кам'яної колони, що підтримує залізні ґрати паркану слухаєте жадібно, з насолодою і захопленням. Це не є гра дилетанта, манірна і безбарвна, згуки вириваються певні, пристрастні, часом тоскні, ніжні, часом гнівні, бруварні ....

Є народжені з прегарними технічними даними, тобто мають руки міцні, м'язисті, долоні широкі і пальці довгі, гнучкі. З такими руками можна перебороти всі технічні труднощі. Але вміти промовляти згуками може лише музика із сяйвом великого хисту.

Згуки баляди, що промінювали з вікна руками невідомого піяніста, промовляли, розповідаючи історію одного життя з його подіями, розчаруванням, пристрастями, стражданням, одчаєм, обуренням і покорою.

Якщо грач учень — то буде великим піяністом, — думаєте ви. Є деяка технічна неточність, але згуки говорять, захоплюють ... Цікаво, хто грає ?.. Жінка ?... Чоловік?... Гра трохи заніжна і м'яка як для чоловіка, певне грає жінка ...

Ніби у відповідь на ваше питання, згуки уриваються. Хтось підходить до вікна, напіввідчиняє жалюзу ....

Ви бачите струнку силюету молодої жінки,

ґраціозно обтягнену сукнею, з пухнастим волоссям, ефектовно осяяним золотавим рефлексом електричного світла. Жінка деякий час вдивляється в темряву ночі, потім сміється сміхом русалки, лукавим і трохи робленим, і повертає голову, говорячи до когось у кімнаті. Ви яскраво бачите виточений профіль з ґраціозно вирізьбленим носом, пухкими устами, довгими, як у фільмової зірки, віями. До вас долітають слова .

— Так . . . . москіти ...

Після чого підводиться ніжна жіноча рука і жалюза закриває за собою образ красуні.

Ви відчуваєте, як вам перехоплює дихання. Невже так чудово,, так прегарно грала ця красуня? Але ви вже не маєте сумніву, все ваше єство „знає", що грала саме вона.

Кажуть, що в негарному, навіть потворному тілі може перебувати велика і прегарна душа. Але ви із зневагою відкидаєте цю теорію. Між духом і фізичною оболонкою мусить бути гармонія, рівновага. В гарному тілі мусить бути і гарна душа. Цю теорію, якнайкраще стверджує поява у вікні красуні, з її такою ж тонкою прегарною душею, з її вмінням відчувати, вібрувати на кожний згук, оживляти його, промовляти ним.

Ви з нестерпною жагою чекаєте ще згуків, але фортепіяно мовчить. Так само не з'являється більше і сама красуня, і ви врешті повертаєте до дому, збентежений напливом нових вражінь і думок.

Цю ніч ви спите неспокійно, кидаючись у ліжку, вам сниться красуня, але вона глузує з вас, дратує і зникає; ви летите у провалля і врешті прокидаєтесь. Тоді запалюєте цигарку і починаєте мріяти. В своїй уяві ви підходите до красуні, говорите їй про те, як вас захопила її чудова гра, що колись і ви мріяли бути музикою ... Вона підводить до вас очі ...

Які вони? Світлі? Темні? Ви мусите побачити їх удень.

Вона підводить до вас очі і ви читаєте в них цікавість, навіть захоплення ... Її зворушує ваша любов до музики, ваше прагнення до краси, що звучить в унісон до цієї чутливої душі ...

Ваші мрії перериває дзвоник годинника, що будить до праці. Ви встаєте, робите руханку й ідете голитися. В дзеркалі ви уважно розглядаєте своє обличчя, мужнє і навіть вродливе з широкими вилицями (прокляті ознаки впливу Азії).

У тутешнього населення, нащадків романської раси, обличчя вузькі, риси тонкі ...

Ви відчуваєте легке роздратування за цю небажану спадщину, але коли, скінчивши голитися і розчесавши своє густе хвилясте волосся, одягаєте новий костюм, що підкреслює стрункість і мужню ґрацію вашої високої постаті, — лишаєтеся вдоволеним. Власне кожний нащадок з долею славного завойовника Південної Америки міг би позаздрити вашій поставі, і до вас потроху повертає певність і навіть з'являється несмілива думка, що, можливо, одного щасливого дня, красуня всміхнеться до вас і ....

Цього вечора ви, ледве дочекавшися кінця роботи, ідете знову, мов притягнений магнетом до зачарованої вулиці і повільно мандруєте повз люксусові вілли, чекаючи згуків фортепіяна. Але воно мовчить. Проте не спала ніч, ще дама де ноче не розлила своїх пахощів ... Може тому мовчать зачаровані згуки? ...

Розчарований, засмучений, ви йдете за декілька кварталів до ресторану і, замовивши кави, повільно п'єте її .. Потім повертаєтеся назад.

Ніч вже обгорнула темним покривалом будівлі, лише в деяких вікнах виблискує світло електрики. Ваше вікно також освітлене і ... що це? ... Ви чуєте згуки фортепіяна ... Чи, може, це вам здається? Ви відчуваєте, як починає колотити ваше серце і прискорюєте кроки ... Згуки міцнішають, набирають сили, опановують вами, мов всевладний володар. Ви наближаєтеся до свого старого місця біля залізних ґрат паркану і, притулившись до колони, слухаєте зачарований, знесилений від хвилювання. І ці пахощі солодкі, отруйні, що надають музиці таємних барв і сили ...

Сьогодні концерт різноманітний і широкий. Ось вишукано холоднуватий Дебюсі, екзотично пристрасний Альбеніс, далі Шуман, глибокий, хвилюючий зі своїм трагічним вибухом розпуки. І врешті ... Що це ?.. Щось знайоме, близьке, ніби подув з вашої далекої батьківщини. Що це може бути? .. Цю річ ви колись чули ... Ах ... так ... Соната Косенка ... Це вас дезорієнтує ... Красуня знає Косенка ... Але це говорить лише про широку ерудицію піяністки і дивно наближає її до вас.

Нарешті згуки вриваються. Ви чекаєте довго, нетерпляче, але фортепіяно мовчить. Не відчиняються і жалюзі вікна. Ви намагаєтеся уявити, як ваша красуня ґраціозним рухом зачиняє покришку фортепіяна, підводиться, рухається по кімнаті, підходить до вікна ... Але ваші сподівання на цей раз не здійснюються, жалюза на вікні не відчиняється, і ви не маєте змоги побачити образ тієї, що так полонила вашу уяву. Замість цього до фіртки, що веде у патіо, м'яко під'їжджає авто, і ти-

шу ночі порушує різкий, нетерплячий гудок, який змушує вас упасти з височини мрій на землю.

В авті сидить якийсь панок. Майже відразу відчиняються двері будинку, в яких з'являється покоївка в біленькому фартушку. Вона швидко підходить до панка, щось говорить до нього і повертається назад. Минає ще час напруженого чекання, вам здається, що мусить підвестись завіса інтимного життя вашої красуні і ви дізнаєтесь про таємницю, сховану від вас мурами будинку. Врешті двері знову відчиняються і ... ви скорше відчуваєте, ніж бачите, що це вона ... Вас на мить ніби засліплює світло, що здається промінює від неї, хоч ви знаєте, що це просто яскраве освітлення з передпокою. Ви бачите знайому стрункy силюету, в елеґантній довгій сукні, з накинутим на плечі шалем, тонкий профіль і пухнасте золотаве волосся, що хвилями спадає на ґраціозно вирізьблену шию.

Панок відчиняє двері авта, ваша красуня легко впорхує і сідає поруч. Авто безгучно рушає, набирає швидкости і зникає за рогом.

Вас охоплюють ревнощі, безнадійні, мрячні, все навколо раптом сіріє, ґубить барви, навіть світло, що проходить крізь жалюзи зачарованого вікна, здається надто жовтим, дратуючим, а вулиця порожньою, мертвою. Десь підсвідомо ви помічаєте, як покоївка, що супроводжала свою паню, повертається до будинку, гасить світло в передпокої ... Але ви вже йдете додому, повільно, з безнадійною тугою в серці.

Хто був він? ... Той вибранець, до якого промовляла й всміхалася красуня ... Наречений? Коханець? .. Чоловік? Чи пив він поцілунки з її принадних уст ?...

Ви робите зусилля, щоб відігнати ці нестерпно жагучі думки. Можливо, що цей панок був просто друг, або навіть знайомий, або ... На світі так багато всяких можливостей ... Але ви мусите дізнатися, за всяку ціну дізнатися про її життя, наблизитися до неї, познайомитися .. Але як? Підійти просто й заговорити буде ознакою поганого тону, і красуня, звичайно лише зі зневагою відвернеться від вас. Хіба що зайти до будинку як „корредор", пропонуючи якісь речі ... Це ж так розповсюджено в Аргентині, особливо в Буенос-Айресі, цьому місті негоцій, де кожний намагається торгувати всім, чим може, починаючи від голок, гребінців, різних прикрас ... Можна піти з керамічними зразками фабрички, яку ви заснували. Це, очевидно, буде лише претекст, головне дістатися до цього зачарованого будинку, а там ... Треба покластися на власну красномовність і на тонке відчуття цієї незвичайної, прегарної істоти ... Той, хто може так грати, мусить зрозуміти прагнення до краси, прагнення бідного, занедбаного долею еміґранта, яким були ви, якому життя відрубало крила, але не вбило бажання літати.

І ось другого дня ви, як завжди ранком, прийшовши до своєї фабрички, вибираєте найкращі зразки малюнків для попільниць, ваз, прикрас на стіни, кладете це все в течку і прямуєте вже знайомим шляхом, почуваючи себе школярем, що йде на іспит. Але вам не бракує відваги, в своєму житті ви мали так багато іспитів ... Що ж, одним більше ... як може і однією поразкою.

І ось знайомий будинок, залізні ґрати брами, фіртка ... Вдень усе здається прозаїчним, звичайним. Проїздить молочар зі своїми залізними бутлями з молоком, хлопчик з тріцікльо, що розводить продукти з альмацену, вердуреро із своїм возом з овочами ... Все це напів заспокоює вас і ви досить сміливо натискаєте ґудзик дзвоника.

Незабаром чути клацання замка, і в дверях з'являється, як ви і чекали, покоївка в простенькій сірій суконці з біленьким фартушком. Вона дивиться деякий час на вас, потім повільно, ніби нерішуче, наближається до фіртки.

Вам, звичайно, нема чого тремтіти перед якоюсь там служницею і ви з незалежним виглядом питаєте, чи господиня дома? ... Покоївка відповідає не відразу, ніби вагаючись і дивиться на вас широко розплющеними карими очима, чи то збентежено, чи налякано.

— Сеньйорита, — врешті промовляє вона, — вдома, але ще в ліжку ... І раптом додає:

— Чи сеньйор ... українець?

Ви в свою чергу трохи заскочений несподіваним запитанням, дивитесь допитливо в кругле обличчя із легка випнутими вилицями (ознака впливу Азії), з м'якими рисами трохи завеликими напівдитячими устами і з роздратованням думаєте про те, що немає здається, вільного кутика на землі, де б ви не мали „щастя" зустрітися із своїми земляками .. Ця на перший погляд незначна зустріч руйнує ваші пляни, бо ви мріяли ввійти в цей будинок, як принц загадковий і таємничий, невідомого походження, тому ви почуваєте якщо не ненависть, то в усякому разі велику нехіть до цієї дівчини, що мала типові карі очі, досить широкі темні брови і була вашою землячкою.

Коли б ви не були так неприємно вражені то можливо зауважили б, що ці очі зовсім не є негарні, навпаки глибокі, мінливі, зі здіб

ністю відзеркалювати найтонші почування. В цю хвилину вони сяють справжньою радістю, ніби зустріли щось близьке, очікуване і зворушливо приємне.

Вашим першим наміром є заперечити приналежність до своєї нації, але дівчина говорить:

— Я вас бачила на концерті ... в „Просвіті"... ви грали в ансамблі ...

Вам нічого не лишається, як потиснути плечима.

— Це було так давно, — кажете ви.

— Так, п'ять років тому, — каже дівчина й всміхається, ніби згадавши щось приємне, — в ті часи я була малою дівчинкою, це було тоді, коли ще жив мій татусь ...

Обличчя дівчини раптом гасне. В ньому знову з'являється щось тоскне, тривожне й залякане.

— Тато вмер два роки тому, — додає вона. Він був професором, але тут в Аргентині працював як садівник ... в цьому будинкові ...

Видно, дівчині хочеться розповісти вам про себе, але вас зовсім не цікавлять пригоди емігрантського життя, вам досить відомі.

„Професор", думаєте ви, ха, на еміграції всі професори, магістри, інженери, і т. інше ... І ви переводите розмову на те, для чого прийшли.

Дівчина відповідає, і ви довідуєтеся, що красуня, яка вас полонила, — це єдина донька багатого фабриканта взуття, вдівця. Він рідко буває вдома, занятий вкрай своїми негоційними справами, часто подорожує в інші країни і доні своїй дає повну волю робити все, що вона хоче.

В останніх словах ви відчуваєте якийсь недомовлений натяк, засудження вашої красуні. Це вас обурює і ви зневажливо перериваєте дівчину зауваженням, що її господиня — особа дуже тонка і певно добра.

— Так, так ... вона добра .. — говорить дівчина, — вона дозволяє мені вчитися і ...

Дівчина хоче ніби щось додати, але, помовчавши, знову повторює:

— Вона добра ...

Але вигляд дівчини сумний і заляканий і справляє враження, ніби дівчина сама себе намагається переконати, що її господиня добра.

Ви не питаєте дівчину, де вона вчиться, бо це вас абсолютно не цікавить (певно шити або найбільше вивчає стенографію) і зводите знову розмову на свої відвідини. На цей раз ви знаходите за потрібне пояснити, що ви є корредор, що бажаєте показати господині будинку керамічні зразки, які розповсюджуєте. Вам приходить на думку, що ця землячка може стати вам у пригоді, допомогти дістатися до покоїв красуні і ви використовуєте це.

Дівчина охоче погоджується допомогти вам. Вона пояснює, що сеньйорита спить звичайно до 12-ої години, бо повертає до дому пізно вночі, потім п'є каву в ліжку, тоді встає і приймає кравчиню. Це триває інколи годину або дві. Потім сеньйорита обідає, після чого говорить телефоном із своїми знайомими. Далі, часом вдягається й іде по крамницях або до пелюкерії, але не завжди. Сьогодні, наприклад, великий баль у одних знайомих і сеньйорита, певно, відпочиватиме, щоб увечорі бути свіжою і гарною.

— Спробуйте прийти в 5-ій — додає дівчина, — Це найліпший час. Сеньйорита буде вільна і зможе приділити увагу вашій справі.

На цьому ви домовляєтесь. Дівчина обіцює докласти про вас сеньйориті і зробити все можливе, щоб та вас прийняла.

На прощання дівчина простягає вам руку і, ніяково усміхаючись, говорить:

— Мене звуть ...

— Леся, — додаєте ви.

Брови дівчини раптом здивовано підводяться вгору і обличчя сяє радістю.

— Звідки ви знаєте? — каже вона .

— Усіх українських дівчат звуть або Леся або Оксана, — іронічно пояснюєте ви.

Дівчина сміється нервово і замішано, не знаючи, як сприйняти ваше зауваження. Потім повертає й іде до будинку, худенька, трохи незграбна, сутулячись, як це роблять хворі на легені. Є в цій постаті стільки суму і безпорадности, що вас на мить охоплює почуття жалю, але надалі ваші думки переносяться на інше, на побачення з красунею і ви, повні радісних надій повертаєтесь додому. У вас надто святочний настрій, щоб іти на роботу.

Надвечір ви, ще раз поголений, наперфумований, зі своїми керамічними зразками в течці, підходите до вілли і дзвоните. Двері відмикає знову Леся і хутко біжить до фіртки. Вигляд у неї схвильований і заляканий ще більше ніж раніш.

— Сьогодні ніяк не можна, — шепоче вона, —сеньйорита має поганий настрій ... посварилася із своїм нареченим ... Нікого не хоче бачити ... Ліпше іншим разом.

— Коли завтра? — розчаровано питаєте ви.

— Не знаю ... може завтра ... зараз мушу йти ... пробачте.

Леся повертає, щоб бігти до будинку, але спиняється і додає:

— Ліпше не дзвоніть ... Сеньйориту це

дратує ... Коли прийдете іншим разом, пройдіть сюди, понад будинком, там є другі двері для обслуги ... Коли зустрінете когось іншого, спитайте за Лесею Марченко, коли ж нікого не буде, увійдіть до передпокою, там просто коридор, моя кімната друга від краю. А тепер пробачте ...

І вона біжить знову і зникає.

Розчарований і засмучений ви повільно повертаєте. Проте вас потішає думка, що „вона" посварилася зі своїм нареченим. .. Хто він? Чи не той, бува, панок, що проїздив учора в авті? Ви жалуєте, що не мали часу розпитати докладніше про це Лесю.

Ви знову йдете до каварні, п'єте каву, читаєте вечірній часопис, щоб прогаяти час, тоді повертаєте на зачаровану вулицю, де вас охоплюють знайомі пахощі, Дама де Ноче, але згуків фортепіяна не чути і ви, даремно промандрувавши годину, очікуючи їх, повертаєтеся врешті додому.

Другого дня надвечір ви знову там, але вже не дзвоните, як вчила вас Леся, а входите в патіо, минаючи будинок, зутрічаєте двері для обслуги, входите в передпокій і, не зустрівши нікого, спиняєтеся біля других дверей в коридорі і стукаєте. Вам ніхто не відповідає і ви, злегка штовхнувши двері, заглядаєте до середини. Перед вами маленька кімнатка з вузеньким ліжком і вузеньким віконцем угорі. В кімнаті нікого немає і ви, зачинивши двері, замислюєтесь, що робити далі. Повертатися назад ви не маєте охоти, врешті в кожного може урватися терпіння і тому ви повільно йдете далі, завертаєте по коридору і несподівано опиняєтеся в якомусь приміщенні, відгородженому аркою від другої половини, звідки йде яскраве світло з великого вікна. З арки звисає тяжка завіса і це заважає вам розглядіти добре ту другу половину, ви лише помічаєте блискучий темний бік фортепіяна і стілець до нього. Ви робите ще один крок і ... бачите свою вимріяну красуню.

Звичайно, ви вражено спиняєтесь. Першим вашим рухом є йти назад, але якась переможна сила тримає вас, і ви, мов загіпнотизований, лишаєтеся на місці. Важко сказати, що саме штовхає вас на цей нешляхетний вчинок. Бажання насолоджуватися виглядом гарної жінки, в яку ви закохані? Цікавість спостерегти її в інтимній хатній атмосфері? Чи просто причиною всього є розгубленість, яка сковує ваші рухи. А може всього потроху.

Перебуваючи в темній половині залі, до того схований завісою, що звисає з арки, ви, лишаючись непомітним, яскраво бачите і чуєте все, що відбувається в другій половині, освітленій золотаворожевим промінням сонця, що сідає за обрій.

Красуня лежить на дивані, вбрана в легке прозоре десабільйо, її пухнасте волосся прегарними хвилями розкинуте на подушці, правою виточеною рукою вона тримає ручку дзеркальця і милується своїм обличчям. Час від часу вона підносить другу руку, проводить нею по бровах, справляє вії, торкає уста і щоки.

Біля її ніг на канапі сидить Леся, тримаючи одну ногу красуні на своїх колінах і тоненьким пензельком наводячи ляк на нігті ноги.

— Ці масажі діють прегарно, — говорить красуня, розглядаючи себе в дзеркало, — шкіра стає свіжою, елястичною ... Тобі не здається?

— Так, сеньйорита, — відповіла Леся.

— Тебе це не цікавить, ясно, — каже красуня, відкладаючи дзеркало і, закинувши руки за голову, потягується, але відразу ж скрикує:

— Ах !.. Ти мене вколола!

— Ні, я лише торкнула пензлем, — злякано говорить Леся.

— Торкнула пензлем, — передражнює красуня, — треба бути обережною ... І зніми відразу ляк з тіла.

— Вже зняла, — каже Леся.

Красуня деякий час мовчить, потім, видко щось згадавши, сміється коротким смішком.

— Ах, — каже вона, — пригадуєш Розу Альварез. Ця стара дівка закохалася !.. Чи не ідіотка? Висиджує годинами в інституті краси, гадає, що покращає і помолодшає ... І возить за собою всюди цього свого Адоніса ... Гадає, що він закоханий у неї ... Треба бути справжньою дурепою, щоб не бачити, що він полює на її гроші ... А сам, коли вона відвернеться, поїдає очима гарненьких дівчат... Фух ... Скінчила?

— Так, — говорить Леся.

Красуня підводить догори ногу, розглядаючи нігті на ній і задоволено каже:

— Добре ... Тепер цю ...

І кладе другу ногу на коліна Лесі, потім бере знову дзеркало до рук і милується своїм відображенням.

— Знаєш, — каже вона, — Кармен мені радить пофарбувати волосся на сріблястий колір, але я боюся, виглядатиму старіша за свої роки, до того Адольфові подобається теперішній колір мого волосся ... Хоча можна було б зробити його трохи світлішим ... Як тобі здається?

— Мені здається, що колір добрий, — покірливо говорить Леся, — і вам до лиця.

— Насправді? ...

Красуня задоволено поправляє рукою во-осся і знову сміється, щось згадавши.

— Знаєш, цей новий „аміґо" Ельвіри, весь ас запрошував мене танцювати ... Казав, що мене чудове волосся, що я чарівна і що він ожеволіє, коли мене бачить ... Вже сама наєш, як уміють говорити чоловіки ... Він осить привабливий, але, звичайно, не те, що дольфо ... Крім того грає в теніс дуже по-ередньо, в той час, як Адольфо справжній портсмен. Вся жіноча половина нашого то-ариства божеволіє за ним ... Всі мені аздрять ... А як він цілує ... Ах ...

Красуня глибоко зідхає, заплющує очі і аємно усміхається, відображуючи своїм ви-лядом ту насолоду, яку відчуває від цілун-ів свого Адольфа.

Ви почуваєте себе злодієм, підслухуючи ін-имну жіночу розмову і одночасно з тим вас хоплює почуття непорозуміння. А красуня нову говорить про нові моделі суконок, про вій успіх на балі, про яхтклюб, іподром ... Леся лише покірливо вставляє своє „сі, сенйо-ита" і слухає.

Нарешті Леся кладе свій пензель і обережно ерекладає ногу пані зі своїх колін на кана-у.

— Вже? — питає красуня і, підвівши свою ругу ногу, розглядає свіжо нафарбовані ніг-і на ній.

Леся тим часом бере приладдя до педікюру підводиться. Мимоволі ви робите рух назад, оячись, щоб не відкрили вашу присутність, ле Леся прямує до протилежних дверей, за кими зникає. Власне тепер було б найпро-тіше вийти на коридор, щоб зустріти Лесю, ка б доклала своїй пані про вашу візиту, і аким чином ви б могли з'явитися з чистим умлінням перед прегарні очі своєї красуні. але та сама підсвідома сила тримає вас пе-ед прегарні очі красуні. Але та сама підсві-ома сила тримає вас на місці. А, може, бажан-я наблизитись до красуні і розмовляти з ею не є вже таким пристрасним, проте ви екаєте чогось, якогось чуда, що мусить змі-нити цю атмосферу легковажної порожнечі а романтично зідеалізовану, яку створила аша уява. Ви не зводите очей з красуні, че-аючи, що вона таким знайомим вам (у ва-шій уяві) ґраціозним рухом підведеться з анапи, підійде до фортепіяна, відчинить по-ришку ...

Але красуня лежить на місці, далі уважно озглядаючи нігті на підведеній догори нозі.

Тим часом повертається до кімнати Леся.

Красуня востанне оглянувши свою ногу, не повертаючи голови, простягає випещену ру-ку з такими ж нафарбованими нігтями і, злег-ка позіхнувши, каже:

— Там на столику лежить новеля поліціянт-ська поруч з журналом мод. Знайшла? ...

Із своїм „сі сеньйорита", Леся подає госпо-дині потрібну книжку, після чого та додає:

— Добре ... Поки я читатиму, можеш ро-бити своє ...

І тут ви бачите, як покоївка в біленькому фартушку, ця худенька, непоказна дівчинка, з трохи задовгими руками підходить до форте-піяна, звичним рухом відчиняє покришку, сі-дає на стілець, підводить руки, складає їх до-лонями до купи, дивиться деякий час на клявіші, потім повільно розхиляє руки і раптом вільним рухом бере акорд чистий, сильний ...

На деякий час ви лишаєтесь мов спаралізований від несподіванки, вам здається, що це сон, що ви мусите ось-ось прокинутись, і тоді все це зникне. Але минає час і поволі все від-ходить на другий плян, гасне, і ви лише бачите руки з міцними довгими пальцями, що пта-хами літають над клявішами, то спадаючи на них і викликаючи каксаду згуків, то підво-дячись догори, перелітаючи через клявіятуру. І постать уже не здається безпорадною, плечі випростані, рухи елястичні, певні і ґраціозні, і обличчя інше, осяяне внутрішнім світлом.

Цього вечора, як і попереднього дня, ваші керамічні зразки спокійно лежать у вашій течці. З останнім акордом ви тихенько відхо-дите геть, минаєте коридор, виходите на ву-лицю ... Дама де ноче. вже розливає свої пахощі солодкі, отруйні, але вони вже не сп'янюють вас, ви навіть не помічаєте їх. Ви думаєте про те, що завтра буде інший день, яким можливо почнеться нова сторінка ва-шого життя, де блискуче боженятко пусто-блиска вже не займатиме панівного місця. Завтра ранком, коли пані спить, ви прийдете на цю вуличку, щоб побачити Лесю. Ви маєте багато дечого сказати їй ...

— Леся, — шепочете ви розгублено і ніяково, і це ім'я вже не здається вам буденним і шабльонним. Навпаки. Ви вважаєте його надиво мелодійним, гарним і невимовно близьким.

Буенос-Айрес, 1959 р.

Передплачуйте!

Читайте!

Поширюйте!

„ОВИД"!

Олег Лисяк

„УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ" У ВЕСТ ПОЙНТІ

На цей день у Військовій Академії у Вест Пойнті чекало багато людей. Чекало на день „ґрадуації" не лише 487 кадетів випускників і їх родини, не лише командування збройних сил ЗДА, яке дає найвищу оцінку старшинам, що виходять з рядів кадетського корпусу Вест Пойнту, але чекала також і українська спільнота в ЗДА.

Того ж дня закінчували чотирирічний вишкіл у Вест Пойнті два українці: один тут народжений Джан Панко, другий чи не найпопулярніший наш молодий чоловік в Америці — „Лісовий Чорт", колишній бунчужний пластового табору в Іст Четген і оселі для католицької молоді в Стретфорді, Микола Гордій Кравців, відомий усім як „Гоко".

Завдяки цьому молодому чоловікові, що як чотирнадцятирічний хлопець прибув до Америки з своїми батьками, поетом і журналістом Богданом Кравцівом і матір'ю п. Неонілею Кравців та молодшим братом і сестрою, назва „Вест Пойнт" перестала бути для нашої спільноти пустим звуком, а набрала барви і стала зрозумілою. У Вест Пойнті новоприбулий український юнак доказав, що він дорівнює молодій еліті цієї країни у військовій ділянці, а це дуже багато. Гоко Кравців, вихованок „Борденстовн Мілітарі Академі" і „Вест Честер Мілітері Каледжу" доказав, що і в Вест Пойнті ми можемо бути поміж першими. Найкращим доказом цього його ранґа командира одного з двох полків кадетів у Вест Пойнті і шість нараменних відзнак командира, що їх мають у Вест Пойнті лише три кадети, між ними й надія Америки, славнозвісний Піт Докінс один із найкращих колишніх випускників школи.

Завдяки цьому молодому чоловікові ми, українська невеличка громадка, що прибула минулого тижня на урочистість ґрадуації, пережили справді небуденний і радісний день.

Цього дня в найбільшій залі Академії, в т. зв. „Теєр Голл" відбувалася традиційна церемонія вручування дипломів закінчення університетських студій і старшинських грамот. Між майже п'ятьма сотнями випускників був теж і кадет — командир Микола Кравців, який за чотири роки перебування у Вест Пойнті здобув собі не лише високі оцінки від професорів і старшин, але й симпатиків та пошану всіх двох з половиною тисяч кадетів, що перебувають у цій школі.

Як високо оцінювали сина новоприбулих еміґрантів керівні чинники школи, хай свідчить факт, що нашого „Гока" призначено почесним адьютантом Президента Айзенгавера на дипломатичному балі в Вашинґтоні.

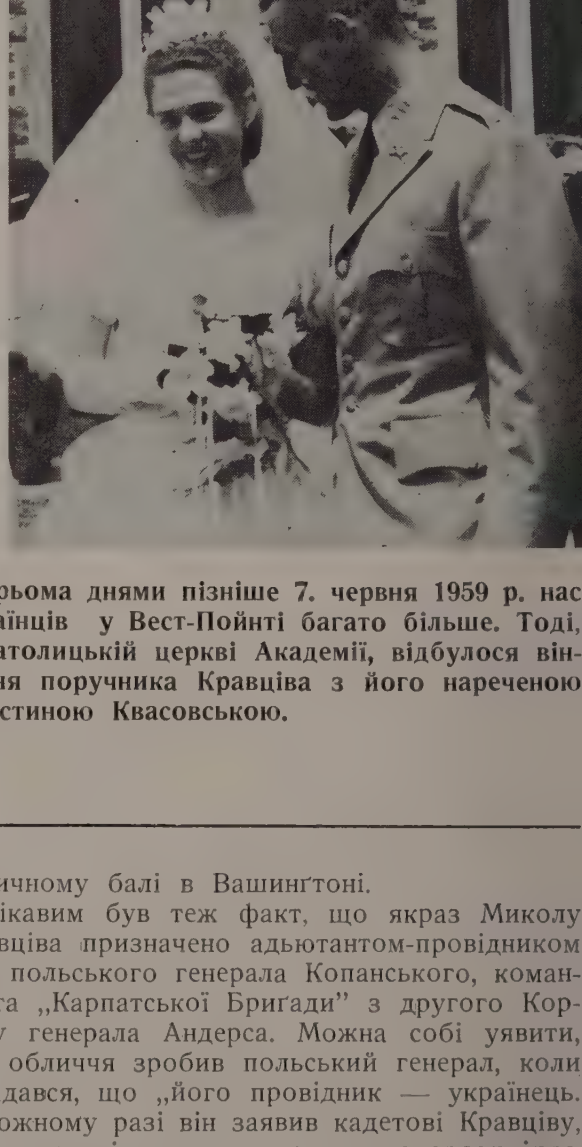

Трьома днями пізніше 7. червня 1959 р. нас українців у Вест-Пойнті багато більше. Тоді, в католицькій церкві Академії, відбулося вінчання поручника Кравціва з його нареченою Христиною Квасовською.

Цікавим був теж факт, що якраз Миколу Кравціва призначено адьютантом-провідником для польського генерала Копанського, коменданта „Карпатської Бриґади" з другого Корпусу генерала Андерса. Можна собі уявити, яке обличчя зробив польський генерал, коли довідався, що „його провідник — українець. В кожному разі він заявив кадетові Кравціву, що „вправді ми мали колись непорозуміння, але це минуло" . . .

А цього дня сиділо нас кількоро українців на різних місцях у величезній залі, яка вміщувала до десяти тисяч людей, самих кадетів

близько чотири тисячі, далі родини, репортерів, фільмових операторів, і багато-багато звичайних глядачів.

Сиділи ми і слухали промови команданта Академії, генерала Ґеррісона Г. Дейвідсона, а опісля амбасадора ЗДА в ОН, Генрі Кебота Ладжа, чекаючи на головний акт урочистоти — вручення дипломів.

Нарешті почалося. Одягнені у парадні уніформи, в білих круглих кашкетах, кадети підходили до команданта, який подавав їм руку, потім віддавали почесть генералові, а він їм, і отримували грамоти. Правду сказати, незавидна роля генерала: п'ятсот разів, твердо, по-вояцькому потиснути руку — це нелегка праця . . .

Ось підходять вони на замаяне прапорами підвищення. Заля вітає їх сильнішими й слабшими оплесками, залежно від позиції кадета і його популярности. Великий аплявз збирає Піт Докінс, якого уважають одним із найздібніших кадетів, яких будь-коли мала Америка. Він і командант цілої бриґади в Академії, він капітан футбольного тіму, він відзначається і в науці. Нема дива, що десять тисяч людей вітає його довготривалими оплесками.

Ідуть дальші — один по одному. Деяких вітає заля цілою силою аплявзу, деяких оплескують лише свояки і знайомі. Гучніший аплявз здобувають передовсім відомі спортові зірки — футболісти й бейзболісти.

Недовго треба чекати на „Гока": він у першій четвертині своєї кляси. Ось моя сусідка відкладає програмку і каже: „Мусимо бити браво як не знати що! Бодай ми вдаримо Гокові аплявз!" Другий мій сусід, мій син, довголітній поклонник Гока ще з часів Стетфорду числить, піднісши руку вгору: . . П'ять . . Чотири . . . Три . . . Дваа . . . Один . . !"

Коли спікер проголошує „Ніколяс Стівенс Г. Кравців", наші руки підносяться до оплеску. Але ми не маємо ще часу вдарити першого аплявзу, коли залею прокочується грім. Це апльодує дві тисячі кадетів своєму улюбленцеві, якого від першого року його студій назвали тут „Біґ Нік". Ціла заля долучується до оплесків, а потім доходить ще протяжний оклик: „Гаай Нік"! Це Вест Пойнт прощає нашого Гока.

— Хто це такий? питає пані, що сидить за мною між двома старшинами з відзнаками Вест Пойнту. Це також футболіст?

— Ах, ні, — це Біґ Нік, син іміґранта. Ди ґай із джаст папюлер.

— Він українець, — пояснюю, обертаючись до старшини.

Ось співають ще гимн школи „Альма Матер", ось оркестра грає національний американський гимн. Церемонія кінчається. Ще на закінчення коротка проповідь протестантського капеляна Академії о. Джана М. Біна. Починає урочистість інвокацією католицький капелян монс. Дж. П. Мур. Звучать слова духовника:

— О Боже, Великий і Всемогучий. Допоможи нам у нашому житті перетривати все це, що незмінне і дай нам силу, щоб змінити те, що можна і треба змінити . . .

В повітря летять у світлі фільмових прожекторів білими голубами шапки випускників за традиційним звичаєм. Кидаються за ними навколо усі — це ж буде пам'ятка участників ґрадуації у Вест Пойнті 1959 року.

Коли сходжу по сходах степенниці, хтось торкається легко мого рамени. Це старшина Вест Пойнту, якому я пригадав, що кадет Кравців, чи радше поручник Кравців українець з роду.

— Дякую, — усміхається старшина, а потім поважніє. — А'лл рімембер, дет Біґ Нік із укренієн, сер.

За хвилину ми вже під будинком, що був кватирою Гока повних чотири роки. Пам'ятаю наші перші відвідини тут, коли Гоко був лише „плебеєм" першорічником, і пам'ятаю минулий рік, коли він провадив дефіляду чотирьох тисяч кадетів під час подібної урочистости, як сьогодні . . .

А тепер бачимо Гока востаннє в уніформі кадета. Він роздає ще деякі частини свого уніформу своїм поклонникам, молодшому братові і його другові з пластового куреня „Чорноморців", і зникає у своїй кватирі.

За п'ять хвилин, коли зібрана вже вся родина і знайомі, з будинку виходить якась постать, знайома, але інакша. Це поручник Армії ЗДА Микола Кравців. Коло нього збирається групка кадетів. Всі підносять руки до чола в військовому салюті, а один відзивається за всіх:

— Дозвольте вас привітати і побажати щастя, лютенант Кравців, сер.

А за хвилину Микола стрічається з батьком і матір'ю вперше як старшина. Він подає своїй матері коробку з орхідеями. „Це тобі, Мамо. Ти багато причинилася до того дня."

Ще Мати і наречена поручника Кравціва, панна Христина Квасовська припинають йому золоті відзнаки старшини на нараменники, і наші приватні урочистости у Вест Пойнті закінчені.

Приємний це був день у Вест Пойнті. Дай, Боже, нам таких якнайбільше !

АНДРІЙ ГНАТИШИН

Один із найбільш енергійних та рухливих український музик на еміґрації — це Андрій Гнатишин, що вже більш чверть століття живе у Відні, де й постійно працює як композитор, дириґент церковних та світських хорів і організатор мистецьких концертів української музики.

Він є відомий не лише в українському середовищі, але також і серед дуже вибагливої віденської публіки.

Андрій Гнатишин народився 26. грудня 1906 р., в Чижикові біля Львова Він кінчав гімназію у Львові у 1928 р. та вступив спершу на теологію, а потім на педагогічний відділ Музичного Інституту ім. Лисенка. Його учителями були професори Левицька, Кудрик, Людкевич і Нижанківський.

З наймолодших літ Гнатишин цікавився хоровим мистецтвом і дириґентурою. Вже у вищих клясах гімназії він веде чоловічий хор під наглядом проф. Яр. Вітошинського, а студіюючи в Муз. Інституті ім. Лисенка, організує хори по селах львівського повіту. На академії в честь Митрополита Шептицького в 1930 році дириґує найкращим із своїх п'ятнадцяти хорів — з великим успіхом. Той успіх спонукав Митрополита Шептицького нагородити молодого музику стипендією на продовження музичних студій за кордоном. Рівночасно Митрополит рекомендував Гнатишина парафії Української Католицької Церкви св. Варвари, як талановитого дириґента.

1931-го року Гнатишин виїздить до Відня і приймає управу хору при церкві св. Варвари, що його з деякими перервами веде й досі. Рівночасно студіює в консерваторії дириґентуру (в Рудольфа Ніліюса) та композицію. Закінчивши консерваторію дипломом, продовжує студії композиції й інструментації в проф. Люстґартена і рівночасно вишколює свій голос.

В 1942 р. майстер веде хор при Українській Катол. Церкві в Берліні, а згодом вертається назад до Відня. Часи совєтської окупації Відня були нелеґальні для Гнатишина. Він був десять разів арештований, просидів ув'язнений шість тижнів в пивниці, та якось пощастило йому вирватися із — здавалось — неминучої загибелі.

Перший твір Гнатишина — це „За думою дума" до слів Шевченка для чоловічого хору, що був виконаний у Львові 1928 р. на свят в честь Т. Шевченка.

В 1933 р. появилась в музичному видавниц тві „Торбан" у Львові збірка народніх пісен що їх Гнатишин зібрав у селі Чижикові кол Львова та опрацював для чоловічого хор Збірка була затитулована „Гомін села" і по чиналася ориґінальною піснею Гнатишина (сл ва теж його) :

„Співаймо, співаймо, брати мої милі,
Нехай наша пісня весь світ залива,
Хай голосом дзвону розвіє ту славу,
Якої вся повна вкраїнська душа!"

Цю пісню можна уважати за мотто для ц лої творчости Гнатишина, ентузіяста украї ської пісні, що їй він служить уже 30 рок як композитор та дириґент хорів. Збірка „Г мін села" появилася також у совєтському ви данні (очевидно „українська душа" перевт лилась у „совєтську душу"..). Згодом вий шла у видавництві „Торбан" друга збірка перша серія народніх пісень для мішаног хору.

Першим симфонічним твором Гнатишин була „Українська Суїта", що її чотири части затитуловані: «Думка», «Аркан», «Кружок «Коломийка». „Думка є основана на орин нальних мотивах композитора, і її будов має трьохчастинну пісенну форму. „Аркан" по чинається скрипковим сольом — фантазіє побудованою на гуцульській тонації. „Кружо це парафраза вальсових мотивів із галицьк мелодій, контрапунктивно опрацьована, ш переходить безпосередньо в „Коломийку". Ц твір виконувала віденська симфонічна оркест під проводом дириґента Макса Шенгера у в денському радіо. Він так сподобався віденця що його віденська радіостанція передава частіше. У воєнних роках „Українська Суїт під заголовком — „Фарт дурх Остраум", бу виконувана в Берліні, у великій залі Бетовен

В 1938 р. Гнатишин компонує Службу Б жу для чоловічого хору — зі слов'янським грецьким текстом, і вона появляється друко накладом „фольклітурґішес Апостолят" у Ві ні. Ця Служба Божа була видана головно д чужомовних хорів, що цікавилися нашим о рядом і музикою.

З приходом Гітлера в Австрію, Гнатишин з лишає обов'язки дириґента хору св. Варвар що їх він виконував вісім років і прийм

працю в видавництві Б. Тищенка. Це видавництво видає народні пісні для голосу з фортепіяном і акордеоном, в опрацюванні Гнатишина (між ними і його оригінальну композицію „Садок вишневий"), 40 пісень для мішаного хору, та співанник „Рідна пісня". Були вже готові до друку 30 веселих пісень під наголовком „Веселі Акорди", великий колядник, 20 пісень для мандолінового квартету під наголовком „Шуміли верби" та підручник гри на мандоліні, але їх вже не довелось видати. Перешкодила цьому окупація Відня.

Під час перебування в Берліні в 1942 р. композитор компонує там деякі літургічні пісні. Повернувшися в 1943 р. до Відня, застає там уже багато наших співаків (М. Старицький, З. Дольницький, М. Дуда) і вони заохочують Гнатишина компонувати оригінальні сольові твори для голосу. І тоді постають пісні „Ніч", „Пісня" (слова Гр. Чупринки), „Ой дівчата", „На чужині", „Жита" (сл. Олеся), „Розійшлись ми світами, друзі (сл. Максимовича), „Мамо моя" (сл. Гнатишина) і інші (усіх понад сто), між ними також багато пісень до німецьких текстів.

В 1945 році Гнатишин компонує симфонічний твір в 5-ти частинах під наголовком „Моє село" (що теж був виконуваний по радіо М. Шенгером), увертюру до „Ой, не ходи Грицю", „Прощання Батьківщини", Українські народні танки для великої симфонічної оркестри та багато пісень для сольоспіву й хору з оркестрою. В тому часі компонує також твори для скрипки з фортепіяном: «Колискову», «Романцу», «Гумореску», «Капріччіо» (на тему пісні „Ой, що ж то за шум"). «Скерцо», «Канцону», «Канцонету». Багато з тих творів були виконувані по радіо і на концертах скрипалем В. Бараном. З творів для віолінчелі треба згадати «Думку», «Весільний фраґмент» «Танок», «Фантазію на стрілецькі теми», «Колискову», «Коляду». Ті твори виконували у Відні челіст Б. Бережницький, та Гр. Бемко підчас свого турне по Америці й Европі. Також і камерна музика збагатилась творами Гнатишина, з яких найзамітніші це Струнний квартет на тему українських веснянок (під наголовком „Квартет в українському стилі") і „Тріо" на колядкових мотивах для скрипки, віолі і фортепіяну.

Ділянка церковної музики заступлена в творчості Гнатишина великою кількістю творів, з яких треба згадати: Службу Божу для мішаного хору, дві Сл. Божі в триголосному укладі для чоловічого хору, Сл. Божу для чоловічого чотириголосового хору, Вечірню, Параклис, крім того гармонізації воскресних

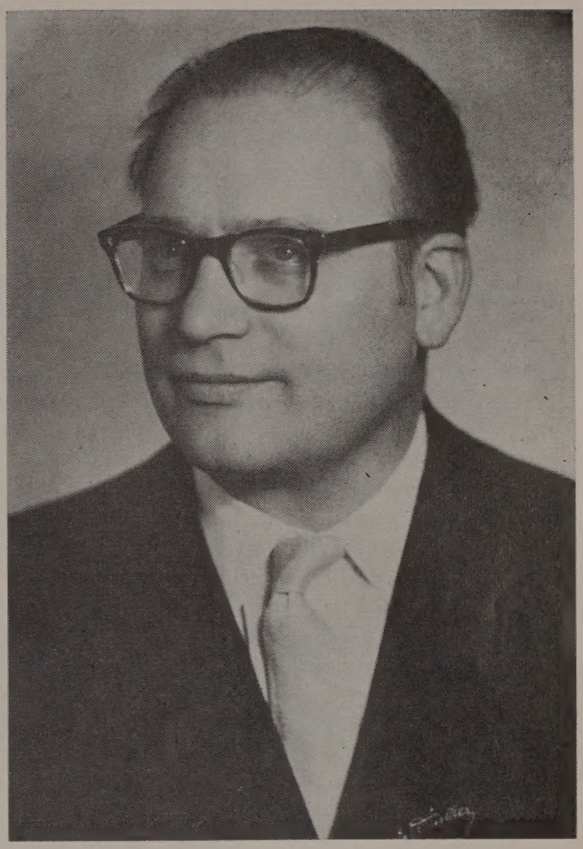

Андрій Гнатишин

тропарів, кондаків, прокіменів та різних інших богослужебних пісень. Дві Служби Божі в триголосовому укладі таки не вийшли через воєнні події.

Останніми часами Гнатишин працює над оперою „Медведюк", що її лібретто він сам приготовив за оповіданням Маркіяна Шашкевича „Олена".

П'ять українських народніх пісень для мішаного хору (з німецьким текстом) вийшли друком у віденському видавництві А. Робічека. Видавництво „Доерр" видало недавно зложений Гнатишином збірник „Українські Танки", що його перший наклад уже розійшовся.

З усіх композицій Гнатишина здобули собі найбільшу популярність сольові пісні: «Жита», «Пісня», «Гей дівчата», «Мамо моя» і «Богородице Діво» та хорові: «Коломийка» і «Садок вишневий». Сам композитор уважає своїм найбільше вдалим твором «Українську Суїту» для оркестри, з пісень „Жита", а з релігійних творів — „Богородице Діво". Майже всі твори Гнатишина базовані на українських народніх мотивах.

Окрема ділянка музичної діяльности Гнатишина це організування хорів, плекання хорового мистецтва, знайомлення чужинців із

українською музикою концертами. Реєстр цих концертів такий великий, що на цьому місці, в короткій статті, можна згадати лише про найважніші з них.

Першою справді репрезентативною імпрезою була академія з нагоди прилучення церкви св. Варвари до віденської дієцезії в 1936 році. Тоді Гнатишин мусів поширити церковний хор голосами з інших слов'янських національностей. На тій академії виступали солісти І. Савка (бас), Д. Каранович та Т. Микиша (піяністи), і Б. Бережинський (віольончеля). В 1937 р. на торжественній Службі Божій в базиліці св. Петра в Зальцбурґу співав хор віденської опери нашу Літургію під управою Гнатишина. Той виступ мав чудову критику („Зальцбурґер Хронік" з 29. 7. 1937 р.). — В 1939 р. Гнатишин організує „Вечір Української Музики", що відбувся в залі Брамса з участю вище згаданих солістів та тенора М. Дуди.

Вернувшися в 1943 році з Берліну до Відня, Гнатишин поставив оперу „Запорожець за Дунаєм", яку ставили кілька разів. Брали в ній участь Ір. Сушко, Ол. Ройко, Вол. Баранський, Вас. Матіяш. В 1944 році Гнатишин диригує „Наталку Полтавку" та оперету „Перехитрили" (музичне опрацювання Б. Кудрика), зібравши оркестру з учнів віденської Муз. Академії та наших добрих скрипалів (Баран, Дуда, Вирса, Чижик). В цьому ж році він влаштував також і різдвяний концерт з великою оркестрою для т. зв. „робітників зі сходу".

В 1945 р. Гнатишин виступив із т.зв. „Слов'янським концертом" у великій залі „Музікферайну", що на ньому виступив хор з українців чехів та інших слов'янських національностей, оркестра та солісти. Найбільший успіх мали українські пісні. Цей концерт повторено по радіо.

Зразу після закінчення війни Гнатишин провадив сербський церковний хор, що з ним часто виступав по віденському радіо і виконував також і українські пісні та власні композиції. В тому ж часі він зорганізував передачу по радіо української народньої драми „Ой, не ходи Грицю" по-німецьки. В цій передачі взяли участь кращі артисти віденських театрів, хор державної опери та віденська симфонічна оркестра. Музичну частину приготував композитор. Ця імпреза одержала дуже прихильну критику всієї віденської преси, а директор Міського Театру хотів поставити ту драму на своїй сцені та цьому перешкодила його несподівана смерть.

Сьогодні хор церкви св. Варвари широко відомий у Відні та в цілій Австрії із своїх частих радієвих та телевізійних виступів, чи з концертовою програмою, чи з цілою Службою Божою, чи з Вечірнею, а вже найбільше зі своїх кількакратних виступів на прощах до чудотворної місцевости Маріяцель, де в присутності кардинала Тіссерана та інших достойників і цілого австрійського уряду, співав під час Богослужень і давав концерти. Хор дає кожнного року принаймні два-три власні концерти з світською та релігійною програмою, і кожного року здобуває дуже прихильні оцінки критиків.

Багато пісень Гнатишина і оригінальних композицій і опрацювань народніх пісень появилися на грамофонних пластинках. Появилося досі 13 оригінальних композицій Гнатишина у виконанні Старицького, Її та Любомира Мацюків, Ірн Маланюк, хору Бандуристів, Е. Цепенди, хору церкви св. Варвари та хору д-ра М. Антоновича і 13 опрацювань у виконанні Ірн Маланюк із хором та оркестрою, Її та Любомира Мацюків, хору церкви св. Варвари, Е. Цепенди і квартету „Волокити".

Великою заслугою А. Гнатишина є те, що він, знайомлячи чужинців, серед яких він живе і працює, з українською музикою, він здобуває для неї, а тим самим для української культури взалалі, щораз більше симпатиків та приятелів.

УВАГА! УВАГА!

СЛУХАЙТЕ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ РАДІОПЕРЕДАЧУ В ЧІКАҐО

кожної суботи від год. 2 — 2.30 по полудні
на радіовисильні W O P A 1490 AM or 102,3 FM
якої дикторами є: М. Сливка і М. Павликович

У програмі: Політичний огляд подій з коментарами, вісті з України, хроніка з українського життя на чужині, оголошення купців і промисловців, музичні авдиції і т. п.

У справі замовлень оголошень і побажань звертатися на адресу:

Марія Сливка
2201 W. Rice St.
Chicago 22, Ill.
Phone: HU 6 3705

М. Павликович
2300 W. Superior St.
Chicago 12, Ill.
Phone: BR 8 1033

NATIONAL SECURITY BANK of Chicago

1030 WEST CHICAGO AVE.

Він має повне довір'я вкладників і підприємців у Чікаго. Всі його поручають усім, бо знають, що це солідний банк, відомий із усебічних послуг, що їх виявляє однаково великим підприємцям, як і малим вкладникам.

Відкрийте собі ощадностеве конто в нашому банку ще сьогодні і переконаєтеся з власного досвіду, що наш банк — справді солідний банк.

Кожної хвилини служимо порадою в усіх фінансових справах.

Ваші конта забезпечені до $10.000.00.

Наш банк відкритий кожного дня в тижні з виїмком неділь і державних свят.

ЦЕ ВАШ БАНК

NATIONAL SECURITY BANK
OF CHICAGO
CHICAGO AND OGDEN AVENUES

НОВІ ПЛАТІВКИ «ЛОНҐ — ПЛЕЙ»

ВИДАВНИЦТВА «ХВИЛІ ДНІСТРА»

Дві нові платівки «лонґ-плей»: УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ у виконанні ІРИ МАЛАНЮК при співучасти Церковного Хору св. Варвари й симфонічної оркестри у Відні під управою комп. А. Гнатишина і УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКОВНІ ПІСНІ також у виконанні Хору св. Варвари й симфонічної оркестри у Відні під управою комп. А. Гнатишина.

Ціна по $4.95 за платівку

Висилаємо також поштою

«CHWYLI DNISTRA» 2391 West 11th Street, Cleveland 13, Ohio

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ“

2351 W. CHICAGO AVE CHICAGO 22, ILLINOIS.

Телефон: HU.9-0520

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ Й ДАЄ ПОЗИЧКИ

Позичаючи на авто, на меблі, на задаток хати, на ремонт дому чи ін. платите в Кредитовій Кооперативі «САМОПОМІЧ» лише дол. **48.75** відсотків від дол. **1.000.00** за один рік.

При цьому коштом **„Самопомочі”** забезпечується позичку до висоти дол. **10.000.00** на випадок смерти або цілковитої непрацездатности позичальника.

Беручи в „Самопомочі” кредит на авто і даючи на її зебезпечення свій тайтел (право власности) **не потребуєте ручителів.**

При цьому можете полагодити забезпечення авта від різних випадків.